Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 17 НОЯБРЬ, 1979 ШУ. ● № 137 (6112). ● Мах 2 кепиг.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум

Селхан Грозне хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IV пленум. Пленумо ладийгIар «КПСС XXV съездо дIадехарашка хьежна тIанйю решенеш кхочуш миштa ю хьожилга а тIахьожам лоаттабелга а вIашгIехьдоакхнахаш КПСС Шалински райкомо беча балхах» парте Шалински райкома хьалхарча секретара У. А. Исмаилова дьча докладега.

Доклад ювцаш къамаьлаш дир А. И. Воронкина — КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара, Р. А. Салимова — халкъа тIахьожама Нохч-ГIалгIай комитета председатела, С. Бакриева — цементни завода машиниста помощника, М. П. Бажиева — халкъа депутатий Урус-Мартановски райсовета исполкома председатела, В. Г. Табаковас — КПСС Шелковской райкома хьалхарча секретара, Л. Захаева — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза жехотрида начальника, А. А. Мальсагова — «Автоспецоборудование» яхача завода директора, Г. Х. Эльмурзаева — ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара, С. А. Кирилова — юрта боахама министра, А. А. Микиева — КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара.

Пленума болх чекхбоалаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

Пленума балхах йола отчет хургья газета тIайоагIача номер тIа.

ТОАЕШ Я ТЕХНИКА

Карарча шери керттера декхараш кхоачашдаь а даьха, хьатIайоагIача бIаьсти кхашкара балхаш дергдола техника тоае йолаьй тха Грозненски района «Молочный № 1» совхоза механизатораша. Ига гIулакх бехктокхаме долга а ховш ткоай деррига низаш сарцагIдьхад саха уж балхаш шоай хеннахьа дикка чакхдахара. Эггара хьалха тоае йолаьй тракторaш. ХIанзла тоаьь мастерскера ара а яьнна яйчон мутIарс дIаоттаьй ворхI трактор. Механизатораша дош деннад 1980 шора 1 январь хьатIакхочаш ремонт а я план сов гIа кхо трактор ара яьнна. Уж тоаеча дика хьокхамаш гойташ, овсаре къахьег Стрижак Алексея, Бут Георге, Эльдиев Белала, кхычар.

Укх шера ллата лаьрхIа дукхагIа хьанкIаш дIайийнадр совхоз. Цудухье ала аха тIехьагIо мара арадала вIаштIехьделинкар тхо. На болх а укх деношка iистебаьккха баргболаш ба тха механизатораш. Уж балхаш тIехьадаторах лийседалаш хеннахьа техника тоае дIайолае. ХIаьта а шоаш деина дош кхочашдергдолаш ба тха механизатораш. Еррига тIехьаюва техника укх шера 30 декабре кийча хургья. ХIаьта кхы тайпа юртбоахама техника Советски Эскаро дела ди — 23 февраль хьатIакхочаш тоаьь яккха ворхI оаха.

Хоа гIулакх да механизаторaша кхоачашде декар. ХIанзле а тайп-тайпара кхоачамбоацараш да дукха лелхаш. Цорех керттера дор да ишаш йолча оатхалашка «Госкомсельхозтехнико» кхоачам хилал тхо Iалашдеш ца хилар. Кислород ча тоъаш а дукха моттигаш кийсл у. Дац сварка ец аьца электродаш. цхьа килограмм хилла листагIа дола болата аьшк деналац укх шера. Кхыча тайпара материалаш а тоъаш ца ЮМЗ-6 яхача маркaх йола кхо трактор тоа ца еш тха боккаме латта дика ха я. Уж латтар бахьан а зелчасташ ца хилар да. КорайоагIаш яц царна эша коленчати валаш, цилиндрай блокаш, поршенаш, кхырвaш. Кхы а вогIа да «Госкомсельхозтехнико» чуйолача предприятеша тоаяра уж дIаяццаш ца хилар. Цу гIулакхага лаьрх хIа хьожаш бац «Госкомсельхозтехника» кулгалхой. Цул совгIа, тоае дIаенна трактораш а йисте ца йоахаш теттара дукха ха йоаххаш тоаш. Масала ДТ-54 яхача маркаx йола ши трактор «Госкомсельхозтехника» Сунженски предприятена май бетта дIаеннаяр оаха тоае. ХIанз а царна ремонт яьц, хIаьта маша яь арьа хоаш хIама а дец.

Ища кхоачамбоацараш дукха да. Тха гIулакхаш гетта дика дIагIоргдар «Госкомсельхозтехнико» тхона доаггIача беза новкъостал доре. ХIаьта а еррига тхоай торонех пайда а одаш сарцагIдаьннад тхо хаинахьа техника кийчъяра. Тха механизатораша деина дош чIоагIа хургда.

С. ВОДОВОЗОВ,
«Молочный № 1» совхоза керттера инженер.

«ТIехьабуcараш боацаш бе болх» яхача деннагIа къахьегаш ба В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода кхьоаллагIча цеха технолоаш. Цар итт бетта хьан дийна тIехкхачаш а я, планагIа лаьрхIачул совгIа аракийнай бIаьш азараш сомий мехьа тайп-тайпара мехкдаьтта продукци. Цеха установкашта юкъе яьркача яхье хьалха латташ хилара белаьльяна я № 1 йола АВТ яхача установка комсомольско-кагирхой коллектив. Укх шера Еррига Союзан социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай цо. Из толам боккхача хьинаре лакъа яьцан йоккхагIйолча оператора Гупалова Татьяна Андреевнас, прибориста Жигулин Виктор Петровича, кхычар. Цар массаза шоай декхараш дика кхоачашду.

СУРТА ТIА: йоккхагIйола оператор Т. Гупаловаи приборист В. Жигулини установке лорзагIа болх бечa цхьан приборага хьожаш ба.

Н. ПЛИЕВА сурт.

СИЙ ДОЛА ЦIИ ЕННАЙ

«Грознефтегаз» НГУ коллективна вехаре укх шера лоархIаме а дог тIоздина хьаш а дукха событеш хиннай. Баьхьа, 15 октябре хинар сапна дог ураттадеш, массавар тIаддугаш цхьанкха а хиннаи. Цу дийнахьа «Грознефть» объединене профсоюзни комитето оттадир «Грознефтегаз» НГУ коллективана «Коммунистически къахьегама предприяти» яха сийлен цIи ала. «Грознефть» объединене подразделенешта юкъе иштта лакха сийдаь коллектив тха яр мара яц.

«Грознефтегаз» НГУ къахьегаш 407 коммунистически къахьегама ударник ва а кхьча бесса аьтча укхаш болх бечарех 70,5 процент. НГУ йолча йиь цехах кхьочена «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи хьалхагIа а еннар.

Сийлахь - боккхача Октябра цIей дикача хьоахамешна лезвир тха управлене коллективо 1979 шера ийс бетта планал совгIа 73,3 миллион куб метр газ лекхар; стабильни доаца газон бензин планал совгIа 8643 тонн лекхар. Цо 337 эзар сом пайда бир. Газах пайда эцара коэффициент ийс бетта 92,5 процент эл лар. ТIехкхоачашъяьй цо деррига хьокхамий итт бетта план а.

Уж хьоэхамаш доахача хьинаре дакъа лоацаш хиннаб слесараш И. А. Закурдаев, В. А. Лупенко, Н. М. Худиев, управлене керттера технолог В. Я. Антипов, производственно - диспетчерски службa начальника заместитель К. И. Кузьмина, газоэлектросварщикаш В. Ф. Шуменко, Т. В. Солнышкин, дукха кхыбараш а.

Лакха производствени хьокхамаш вехаре чIоагIа новкъостал дир «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха дезир а йоаш. Шерра кьрхача социалистически яхьо. Социалистически яхье эггара лакхагIа хьокхамаш дахар А. С. Балаца кулгалдеча № 1 йолча цеха коллективо.

«Грознефтегаз» НГУ шоагIа теркам тIалоаттаду кагирхошта. Укхаза шерра дьаркад хьехамчал леладега. Хьехамчий балха лостам телаш а партийни а профсоюзни а организацеш. «БоккхагIчар опыти — кьоначар хьинари» яха дезна а йолаш новкъалей вIашагIкхетар чакхдаьнкад управлене.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча коллективо толамца кхоачашъергья иттлагIча пятилетка дьаьлагIча шера задан еш.

Д. КОРНИЛОВ,
«Грознефтегаз» НГУ воккхагIвола инженер.

Республика журналистий съезд

Самарддиннахьа Грозне кепийоалон ЦIагIа хилар Нохч-ГIалгIайчен журналистий Союза аргIанара IV съезд.

Съезда адресагIа КПСС обкомо, республика Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето дайта моаршала письмо Iодийшар обкома бюро члена, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова.

«Республика журналистски организаце балхахи «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабъра хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамга хьежжа цуи болх айбара хьакъехьарча декхарехи» йола доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене председатела, «Грозненский рабочий» яхача газета редакторо Д. К. Безугле. Ревизионни комиссе доклад йир Г. Н. Яблоковас.

Прениешка къамаьлаш дир: А. А. Микиева — КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара, Т. А. Тебоева — «Сердало» газета редактора, В. Г. Габисова — «Ленинан некъ» яхача газета редактора, Н. Н. Веледрянкова — Ленина цIерагIа ГНПЗ воккхагIволча оператора, Социалистически къахьегама Турпала, С. М. Лагутина — республика телерадио вешчахьакхеи комитета председатела, Х. М. Галаева — республика книжни издательства директора, Г. М. Погибель — «Грозненский рабочий» яхача газета редактора заместитела, З. С. Богуевас — Мичурина цIерагIча совхоза доярка, СССР Лакхехьарча Совета депутата, А. А. Горнова — «Комсомольское племя» яхача газета редактора, Н. В. Заздравне — «Красное знамя» яхача Судермесски городской газета редактора.

Съезде къамаьл дир парте областной комитета секретаря М. О. Бузуртанова.

Съезде дакъа лоацаш вар Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков.

Дийнача дешах республика журналистий теркам парте XXV съезда решенеш, «Идеологически, политикокхетама болх дIахо тоабъра хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам кхоачашбара тIаберал баь шерра соцам тIайицар съездо. Съездо хержар республика журналистий Союза правлене керда состав журналистски организаце ревизионни комиссии.

Республика журналистий Союза правлене организационни пленум хилар. Правлене председателалла хержар Д. К. Безуглый, председателa заместителалла — Т. А. Тебоев, секретаралла — Н. Н. Мингик.

Ревизионни комиссе председателалла хержай Г. Я. Яблоков.

Хьалхалаттараш

ТХА НИЗ-ДОТТАГIАЛ

Шашиев Ахьмада кулгал ду тха арматурщиний бригада Аргунски гIишлон материални гIишлон индустрей комбинате дикагIъярех цаI я. Цуй членаша шоай гIулакхаца хьатойт «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цIи дIадахача шера бригадаш яли а йоагIаш сина хилар. 40 сог ва бригадаша. ДукхагIбараш комсомольцаши кагирхойи ба уж. Цар Iалашъю комбината хьалхара формовочни цех вьшшабетонни конструкцей духь-дукьа тайпаш хьадара эшача арматурни каркасашца. Уж я панелашта, лотокашта бIоагIаштеи йола каркасаш. кхыйола ваделеш.

Производствени заданеш толамца кхоачашъю арматурщикаш. ДукхагIча даькъе графикал хьалха а бувлаш бу цар болх. ХIаьта укхаза белгалдаьккхича баккъахьа да бригада коллективо болх ритмично белга вIаштIехьдоаккхачара бригадиро А. Шепиевеи цеха мастера В. Расуевеи лоархIам боккха хилар. Из предприяти хьаьльев яьлча денза уж шаккхе а комбинате болх беш. Дика йоаз цара производство. Шоаш кагирхой дика хьехамчаш хилар тарра, хIаьд ца луш дIагел цар кьонача болхлошта шоай опыт. Дукха и цехе метала чеда, сеттаде лоаладе лаьрхIа новза станокаш. IIхетадеш да дух хьашха цехе балха баьхача кагирхошта дукха хIамаш хаббаратIа дIадовзийта делаш а уж цу станокаш тIа болх бе Iомабе безаш а хилар. Цу гIулакхах дика ца йолаш ва уж ши кулгалхо.

Бригаде латташ йола атмосфера доттагIала, вIашлу дувцар а уйлаш а кхетаеш, дяла в цаI моллагIчoа гIо де кийча волаш а. Цо гIо ду болхлошна производства деррига дешаш цхьан къестаде, хьалкашьа уттa хаьоваш дIаяхо. IIаттача ма ре мийлац укхаза моллагIча сацо болх во беш, общественни хьашташ теркал ца деш, къахьегама дисциплина телхаеш моттигаш. Уж гIулакхаш доахкача нахана къамаьл цIенхаштта а арийнальни а хул укхаза.

КIеаньв бац коллективо шоаш кораяьцача балхах дика кхеташ хьинаре къахьегаш бола нах, производстве хьалхалаттараш айду берригата болхлой хьинар. Соца къамаьл деш бригадира А. Шепиева эттара хьай ха цIи яьккхар сварщицастаночница Умархаджиева Iабидата. Ше комбинате болх беча массехк шера цо Iомаяьй смежни специальносташ: цо лелаю многоточечни станокаш. Сварщицашна - станочницашна ший наьнаш Шурешен Яхьханова Лейлайцен социалистически яхье а яьна. Хадани цу шинней хьалха латт их доршаш кхоачашъяра. Цеха мастерои бригадирои цхьа тарра белгалдаьккхар кравощица Мусалиновa Кеипа дика болхло хилар: цуй деррига де кхуъ, цуй бехха балхa новкъарле яьца моттиг цIаккха ца йийсъешаш.

Заданеш тIехкхоачаш а ца къахьег многоточечни станока тIа сварщица Бузуршев Вахас, Футуриста Басаев Хасас вьшкабетонни изделента хьатьийдара лаламан ду. Цхьан дийнахьа болх бича кIиршна эвари болча деталашна Iалашъю еррига цхьан сменагIа болх беш йола формовочни цехаш. Амма из болх бича ноалаш вац ца. Лалмаш хьадара заданаш кхоачаш а ний, паргIатта кхыча станокаш тIа болх бу цо.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача ден сийна къахьегамa вахте а этта, пятилетка дьаьлагIча шера планаш тIайийча социалистически декхарашка ханал хьалха кхоачаш дара деррига ниа тIабаьхийта къахьегаш а арматурщикий бару бола коллектив.

А. АХМАТОВ.

ЧАКХДАЬННАД ПОЛИТДИ

ДIадахача еръча дийнахьа республике массе моттигашка чакхдаьннад аргIанара политди.

Традици а хинна дIаэттIама хилара цу дийнахьа къахьегама коллективашка. вах дахача моттигашка актуальни общественно-политически социально-экономически темаех докладаш яь парте обкома докладчикаша — министерствай ведомствай кулгалхоша, профсоюзни комсомольски болхлоша, хIаьта иштта КПСС горкомий райкомий докладчикаша а.

Яьча докладашта юкъе кертIера моттиг дIалоацаш хиннай «Хьайбаш лелладара — хьинаре къахьегам» яха тема. Цига дийцад хьайбаш толаме Iангара доахилга Iалашдара хьакъехьара республика колхозийи совхозийи къахьегамхой декхараш. Белгалдьхад хьайбаш леладу помещенеш Iан хьалашка болх бергболаш дика кийчъезаш хилар, кхоачам хилла доакъар фермашта хьатIаоазезам хилар, кхом беш, дикагIа пайда баргболча тайпара из доахана дувдела вIаштIехьдаккхара нормаехий болх тоабара йоакхо е езаш хилар. Дика хьалаш вIаштIехьдаха деза фермай болхлой дикагIа къахьега а салаIа а торо хургйолаш. Парти organизацешна тIаьдана тIахьожам лоаттабе беза фермай балха, мел эшар деза хьайбай продукташ кIезиглургйоацаш, планаши социалистически декхараши кхоачашделга Iалашдергдолаш.

Цу дийнахьа юххьанцарча парти организацей эзараш болча агитаторашеи политинформаторашеи шоай коллективашка бесеш яьй.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА ЙИЪЛАГIЧА СЪЕЗДАГА

КПСС Нохч-ГIалгIай областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумои Министрий Советои дIайтча а дегтIара а моаршал дайт республика журналистий йиъллагIча съезда делегаташка, кепайоазон, телевиденe, радио берригача болхлошка, цар толаме творчески болх бар лоаш лоаша боаккх!

Езача хана, вай лоамаи мехка къахьегамхоша, деррига советски халкъо а сайна, хьинар ца кхоаеш КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъйра къахьегача, 1979 шера планаши социалистически декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а деча керда мулаш дахарах. Даьхенна рапорташ телача хана, хулаш я журналистий съезд. Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дуза денош тIакхочаш республика башха-дикача къахьегама коталоний летописа юкъе дIаязъьй къыта йола кхы цхьаьнна цхьа оагIув а — лаьрхIача ханал ши бутт хьалха хьалдь а яьккха болх бе йолаялийтай В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера ЭЛОУ-АВТ яха мехкдаьтти чакхдоаха йоккха комплекс.

Из хIама карагIдаларца дувзадена КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева дайтача дIайхача, дегчу дужача моаршало, дикадар хилар лоаш цо баьккхача ловцон къахьегама баьча лакхача маьхон чIоагIа дегаш гIоа а даьхад, творчески хьинар ай а даьд берригача къахьегамхой, цу даькъе йоккха объект хьалъеча хьинаре дакъа лаьцача журналистий а.

Вай республикерча массови информацеи пропагандан средствай болхлой областной партийни организаце денал дола гIончий ба политически боахамеш дешаш кхоачашдеча. ТIехь-тIехьа чIоагIагIа воздействи ю цар экономика, культура дегIадара, деррига общественни вехара.

КПСС XXV съезда, ЦК Пленумий решенешцеи соцамашцеи, нов Л. И. Брежнева дьча къамаьлашкарча, цуй балхашкарча, «ЗIамига латта», «Юхадийнадар», «Целина» яхача башха-дикача произведенешкарча положенешцеи выводашцеи хьалхле а делаеш, советски журналисташа дIахо а тIагIертта нача юкъе кхахьа еза доллача хIаман тIехкоталонаш йоаха коммунизма идеяш, къахьегамхошта советски патриотизман интернациональни солидарностен уйланца а национализман шовинизман гIулакхашца, дикнах кхедисаращца, общественна хийра йолча идеологецеи моралцеи машар хургбоацача уйланца а кхетам балара партеяа новкъостал де деза.

Журналистий лоархIамегIара декхар сенах латт вьлча, из латт, Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революце исторически лоархIам, ленински къамий политика котало, социализми коммунизми хьалъета СССР деррига халкъашна доаха толамаш, советски общественни строя демократически мIаьн, капиталистическичоа гарга цуй шеко йоацаш йола совле дог тешадеш, еррига массе тайпарча формаехи жанрехи пайда а эцаш, хьахокхарах.

Массови информацеи пропагандан средствай болхлой хьалхарча аргIанара декхар — вай ханарча маха, деррига материальни духовни рузкъаш хьакхолларашта карагIдувла доккхий хIамаш къьегаи дог тешадеши хьахокхар, иттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяр духьа лелаеча социалистически яхьо шерра пропаганди ярн из вIаштIехьъяхари, къовстаяза йиса проблемаши халонаши ювцар, кердадар, хьалхалаттар, прогрессивни дар чIоагIдар духьа, социалистически вахара хьесапа духьале ец, вай дIахьалхашкахьа ахара новкъарле еш мел долчоа духьала хьинаре къовсам лоаттабир.

ХьинарегIа уттаде деза къахьегама оесарле дIахо лакхъяра, ахчеи материальни ресурсаши кхоаяра, продукце дикал товяра, из хьаьрга дIабода мах лохбара дешаш, мальсра патриотически почнеш хьаллаца, производства новаторий хьалхалатта опыт дIайоарже, экономически социальни дегIахара, къахьегамхошта кхетам балара деррига гIулакхаца комплексни иниъ делабара проблемаш уттае еза.

Балха лIкал лакхъяра хьакъехьа парте дIадехар шема даррея дизави журналисташта а доагIаш да. Журналистски къахьегама дикал кердача лагIа тIа йоаккхаш айяза, кепайоазон, телевидене радио выступленей идейни боарим лакхбергбола, царех пайда баргбола, уж тIатаIаши кхача езача кхочаш хургйола гIулакх данза дарг ца хилар белгалдьаьккхад вай пресса гIулакхаш эргадьха тоадара шерра программа тIайолча «Идеологически, политикокхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцам тIеи идеологически болхлой Еррига Союзан совещане документаш тIеи. Кепайоазони радиотелевизионни пропаганда боарам коммунизм хьалъяра кердача масштабашна, лакхъеннача къахьегамхой образованецеи культурацеи хьежжа нийсбаь дIаоттабара эггара хьалха хадданза лакхбанза баргбаш Союза члений, кепайоазон, телевидене, радио берригача болхлой идейни кхетам, профессиональни говзал дикагIа дола морально-политически корта болеи гIулакх доакхаш. ХIаьта керттердар — коммунистически дог тIехьени принципиальни хургболаш хьалхебе беза уж. Хинна яьнка событеш дIалахъераш хила безац журналисташ, уж хила беза советски халкъа карагIдувларий эггара хьинарегIа бола доакъошхой, парте бокъонда бола политически бIухой.

КПСС областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумои Министрий Советои дIакхайкаду Нохч-ГIалгIайчен журналисташа дIахо а шоай деррига ницаш, говзал, творчески хьинар ленински парте идеалашта советски халкъа тешаме гIулакх дара, КПСС XXV исторически съездо хьалхашка оттадаь коммунизм хьалъяра доккхий декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсама гIулакха дIатергдолгах шоаш чIоагIа дог тайша хилар.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМ	НГIАССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	НГIАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

НН. Д. И. АЛФИМОВНА, М. А. КОЛИНА, С. Д. КОНДРАШОВНА, М. М. НАЛАЕВНА, Н. И. ПАЩЕВСКЕНА, М. Д. ПАНКОВНА, Я. Ф. ПЕЧЕРИЦАНА, И. Н. УШАКОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дукхача шерашка энергетика предприятешка беркате болх барах, доккхий производствени толамаш дахарах, общественни балха хьинаре дакъа лацарах, вIашагIтехача Грозненски ТЭЦ № 1 йолча электростанце шовзткъеи итт шу дизарца дувзадена Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Алфимов Дмитрий Иосифовича — вIашагIтехача Грозненски ТЭЦ керттерча инженера.

Колин Михаил Анатольевича — № 1 йолча электростанце электромонтера.

Кондрашов Сергей Даниловича — № 1 йолча электростанце смена начальника.

Налаев Мехдин Мутаевича — № 1 йолча электростанце смена начальника.

Пащевский Николай Игнатьевича — № 1 йолча электростанце смена начальника.

Панков Михаил Дмитриевича — № 1 йолча электростанце электроцеха начальника заместитела.

Печерица Яков Федосеевича — № 1 йолча электростанце воккхагIволча машиниста.

Ушаков Иван Николаевича — № 1 йолча электростанце электрослесара.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу. 15 ноябрь.

ВIАШАГIТЕХАЧА ГРОЗНЕНСКИ ТЭЦ № 1 ЙОЛЧА ЭЛЕКТРОСТАНЦЕНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР экономика дегIайоалаеча доккха дакъа юкъедахьарах, болх бе йолаенната дийнахьа денз шовзткъеи итт шу дизарца дувзадена Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла вIашагIтехача Грозненски ТЭЦ № 1 йолча электростанцена.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу. 15 ноябрь.

ТОАЕ БОАХАМА МЕХАНИЗМ

Боккха лоIам хулаш тIаьйцар Надтеречни районан къахьегамхоша «Боахама механизм дIахо эргайоаккхаш тоаярахи партийни пачхьалкхени органий декхарехи» яха КПСС ЦК-ан цун тIехьа-тIехьа арабаьнна «Планировани тоаярахи производства эффективности балха дикали лакхъяра боахама механизмо ю воздействи чIоагIъярахи» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцамаш.

Района промышленноста, гIишлошъеча, транспорта ерригача предприятешкара къахьегамхой уж Iалзьмате боккха лоархIам бола документаш Iомадеш, цар дIадехараш кхоачаьдара, ма дарра дьлча, планировани елга кердача лагIеи тIа доаккхилгех боахама доал дар тоаделгеи Iалашдара мероприятеш уттаеш хиннаб. Партеи правительствай цу решенешка къахьегамхоша цьера гу КПСС XXV съезден цул тIехьагIарча Пленумашкеи лаьца никъ леррагIа дIахо хьош болга, мехка экономика сиха дегIанхувлара къаьгга тешал из долга, общественни къастачча хIара къахьегамхочунна хьашташ дикагIа кхоачашделга цар Iалашдергдолга.

Аьхха нйслагIчеи иттлагIчеи пятилеткай шерашна района халкъа боахам дегIабоалабара дIаяхийтай 100 миллион сом капитальни вложенеш. 1978 шера промышленностера керттера фондаш 1970 шерага диллача шоаза гартта сов а яьнна 78 миллион сомага дIакхаьчай.

Хьал а яь болх бе йоалийтай цхьайола йоаккхий промышленни социально-культурни объекташ, цу даькъе Знаменски чхьагIар доаккха завод, «Сельхозтехника» районни объединенера автомобилашта технически гIулакх ду станци, Надтеречни хий дехка система, хIара юрта яхар санна хьалъяьй керда школаш, клубаш, деша аха ха йоаца ча берий учрежденеш, быта ЦIеноц, кхьдараш.

Ди тIехьа шерлуш хоалуш йоагIа Знаменское яха тха районни центр а. Укх тIаххьарча 3—4 шера укхаза хьалъяьй 320 моттиг йолча школа, райушивермаг, райисполкома здани, массехк тика, цах чубаха цIеноц.

Цу дерригне тоадаьд болх хьабара а бахара а дола къахьегамхой хьалаш. Цунах доаккхали хами беш болча цар аьттоица чакхдоаккхаш латт пятилетка диъ шу. Ишта, карарча пятилетка кхаь шерей нйс беттеи товарни продукци йохкара план 101,2 процента кхоачашъяьй. Цу юкъа лийрхIачул тIех схкай 1,4 миллион сома маьха продукци.

Белгтала да цхьаьнка цхьа хIама а. Натахьи санна хьалха дIанхача шерашка продукцена реализаци яра план кхоачашйой а производство дегIадахара боарам тIа ца кхетарал совгIа доxагIа хулаш а моттигаш хулар. ХIаьта хIапа из динамично дегIаухаш ба. Соахка нйс бетта хинначунца нийсбича укх шера из дегIабеваб 105 процент.

Цу даькъе белгтала хьокхамаш даьхад «Горскнефть» НГДУ, «Чеченингушводстрой» ПМК-2, «Сельхозтехника» районни отделене, типографе, райбыткомбината, мах бечa организацеша.

Горскнефть» НГДУ коллективе дика оттадаьд «ТIехьабусараш боацаш болх» яхача деавлагIа яхь вIаштIехьйоаккхилга. ИттлагIча пятилетка шерашка мехкдаьтта доахараша планал совгIа 131 эзар тонн «Iаьржа дошув» деннад. Укх карарча шера кхаь квартала итогех республиканска СийлеI улта тIа яхай цар коллектив.

Цу коллективо доахача толамашта юкъе дикка дакъа доал № 2 йолча мехкдаьттеи гази йоаккхача (начальник Н. Ю. Газиев) скважинашта лаьттан кIалеи капитальни ремонт еча (начальник А. М. Сергеев) цехаша.

Укх тIеххьарча хана шоай болх ритмичнегIа бе яьннай «Сельхозтехника» районни обединени, райбыткомбинат, Знаменски чхьагIар доаккха завод. «Сельхозтехника» районни объединено механизированни отрядо боккха толам баьккхаб. Конституце ши шу дуза ди тIакхоачаш кхашка удобренеш яккара пятилетка задани кхоачашъярах рапорт делар цо.

Ерригача промышленни предприятешка вIашагI а схка болх беш я экономически анализа общественни бюрош, хIаьта парте райкоме промышленностеи гIишлошъечеи предприятей боахама-финансови гIулакхашка хадданаа хьожаш йола технико-экономически совет.

Цу хьакъехьа кхы а масалаш доаладе йиш яр, бакъда керттердар фуд аьлча из да карагIдьнатох кхоачам ца бар, производства резервах кхы а дикагIа пайда эцара къахьегамхой оарцагIбахар.

Дукха къахьега дезаргда тха цхьадолча хьонхамех тIехьадусилга дIоданкхара а. Къахьегама овсарле 3,5 шера лакхъелга 98,3 процент мара дац. Цун керттера бахьан да комсаш кхедреи чакхъякхареи план кхоачаш ца елга. ТIакха 60—70 процент мара шиий низах пайда эцаш юс чхьагIар доаккха завод.

«Горскнефть» НГДУ коллективо укх шера мехкдаьтта доаккхилга лаьгI ца далийта вIаштIехьдаьна дале а мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш хьалхара бурун тоэара балхаш мела леладу. Грозненски УВР-о хьалла лаьрхIача шии скважинах цхьаь цаI кийчъаь ца йоаккхаш яьтай. Ледара чакхдоаккхаш да управлене промыслашта комплексни автоматизацин скважинашта телемеханизаци елга. Из бахьан долаш тха управлене хьоеча скважинага дIадоцар 1,5-зза тIех хул юкъера лаьрхIача «Грознефть» объединеначул.

Дукха кхоачамбоацараш да производства эстетика, быт вIаштIехьйоаккхача, наха гIулакх доаттадеча сфера балха тIа.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тIа боахам лелабеча юкъарчал доацаш бузамаш, договорий хьисапе гIулакхаш леладара, предприятешта организацешта гарантированни снабжени яра дикагIйола фирмаш дегIайоалара, наха чIоагIа хоатташ дола товараш дохка фирменни тикай сеть шеръяра, плановни договорни дисциплина чIоагIъяра хьадда гIулакхаш беккалдаьхад.

Цу соцамо дIадехараш кхоачашдаро йиш хулийгарьа хIанз вай предприятей балха юкъе нийсу дукха кхоачамбоацараш дIадаха, план-договор кхоачашъяра бола боахама кулгалхой бехкетоххам айбе. Балха итог а ец, стимулировании еча хана номенклатурагIа йоагIа поставкаш йоагIача боараме дIа ца кхачийтар продукцена реализаци яра план кхоачаш ца яра нийсса лоархIаргда. Цунга хьежжа дIа-юха еккаргъя поощрительни фондаш а. ДIахо дегIайоаладергъя цаI шера плане стабильни долча хьокхамийн экономически нормативий ларда тIа боахама расчет.

ЛоархIаме гIулакхаш чакхдаха лергI капитальни гIирсаш хьалдеча а. Укхаза керттера уйла тIайохийтаргья гIирсаш сихагIа хьалдара, хьалъяь яхавза йола объекташ кIезигъяра.

ТIаккха цу даькъе гIулакх миштта латт тхаьнцига? Укх тIеххьарча хана холуш йола эргалонаш хинцай капитальни вложенеех пайда эцарга диллача. Ишта, нйс бетта оаха пайда ийцаб 3300 эзар сомах, болх бе йоалалийтай 10 объект.

Бакъда, оваш, руахьа дIа-юха декъаденна хулга дIадакика хIанз а вIашiтIехьдаьннадац. цхьайола объекташ хьалъяра ханаш йиллачул цоазен кхоазен тIехьаьннай. НийслагIа кварал йолалуш хьалъяь яханза йолча объектий дукхал 4 миллион сома маьхъяр. Цу тайпара гIирсаш дукха да «Чеченингушвино» объединене «Горагорский», «Гвардейский», «Минеральный» яхараш санна йолча совхозашка. ХIаьта район бIарчча хьанийцача хьалъяь яланза 45 объект я. Цу дерригне йиллагIча квартале къастта чIоагIа хьийнар айдаь къахьегилга дIадех тха гIишлошъерашара.

НйслагIча пятилетке хьалъе йолалъяр «Верхненаурский» совхозе хьайбай комплекс. Кхоъ бутт баьннаб цу объекте цхьаккха хIама ца ду. «Чеченингушвино» объединене кулгалхоша дош деннадар укх гурахьа цигга эша котельни, доагIар кийттиду цех а из лоаттаду хранилище а яь йоаккхаргья аьнна. Бакъда, Iе гаргакхаьчад. ХIаьта цар даь цхьаккха хIама дац.

Ледара чакхдоех балхаш ПМК-105 гIишлошъераша а. Бахьан — болх мела вIаштIехьбаккхар, механизмаш ца тоъар, болхлой дукха хуйцабалар.

Найна хоаш ма хиллара, кердача соцам тIа хьалха санна хьалъяь ялаза йола объекташ мел дукха але а дIадахача ахшанга хьежжа балха лоархIам, а ца беш боккъонца яь яьшараш мара итога юкъехухьаргъяц. къахьегама овсарле лакхъялар, зе да деш болх бар теркаме нйдергда.

Соцамо дIадехаш дола цхьадола кердадараш хIанзле балха юкъедаьна наргIдаьннад тха. ГIишлошъечеи транспортеи бригадни подрядагIа болх беш я 19 бригада. ХIаьта цар балха хьокхамаш дика а да. Цу тайпара болх бе яьнначул тIехьагIа «Сельхозтехника» кхаь бригаде къахьегама овсарле 10—15 процент лакхъеннай. «Чеченингушвино» ПМК-2 баркI бригадах йиъне шоай шера дола декхараш кхоачашдаьд.

ХIанз района ерригача предприятешка долаш долча гIулакхий цIенхашта тохкам беш ба парте хьалхашка оттадаь декхараш дикагIа кхоачашдара, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара толамашца накъададахара.

С. САЛТУКИЕВ,
парте Надтеречни районa промышленно-транспортни отдела заведующи.

Къахьегама сага

БЕЛОРУССКИ ССР. В. И. Ленина цIерагIча «Химволокно» яхача могилевски производственни объединене йоаккхийча цехашка сийрдеи вергIатех я. Нийсача жутIерегIа латт станокаш. вIалла а кхоачахуш доацаш санна хьаух ловсина таьи. Продукце бIаьш тоннаш хIара шера мехка тайп-тайпарча индустриальни дIаухайн предприяте. Полиэфирни хьоесий медицине, мехка халкъа боахама кхы дукхача доакъошка пайда эцаш да.

Шу доладелча дена предприяте коллективо планал совгIа арахийцад 30 тонн совгIа химически хьоесий, ерригача продукце 36 процент яр пачтахьалкхен дикала Знак йолаш арахец. Могилевски химикаша доахача толамашта новкъостал ду дика вIаштIехьъяьккхача къахьегама яхьо. Объединене профсоюзни организаце хаддаза шиI теркама юкъ моттигIе лоаттаю яхь.

ЧIоагIа хьинар айдаь могилевски химикаш болх беш хилар — из профсоюзни организаце болхлой къахьегама, салаIара хьалий еча йоаккхоних хьакийнар. Объединене ахчах хьалъяьй больница, поликлиника, 300 моттиг йола санаторий - профилакторий. БIаьш болхлоша хIара шера керда квартираш тел. Сагъердине салаIа моттиг йолаш а ба химикех. Цар а — салаIара база, хьа культура Дворец, спорта Дворец.

СУРТАШ ТIА: 1) хьа ала итогаш ец я комбината профкома производственно-массови комиссе заседане. Къамаьл деш ва комиссе председатель М. В. Филиппа.

2) Объединене «Сосны» яхача профилакторе салаIа баьхкаб Кхальчугоагlар дела: слесарь-ремонтник Михаил Иванович электрообмотчица Тамара Николаевна шоай бераца Иройцеи Сашацеи.

В. ВИТЧЕНКОИ
Н. ЖЕЛУДОВИЧЕИ
сурташ.
ТАСС фотохроника.

Шерагlа яржаш латт яхь

ПИСЬМОЙ ОБЗОР

Укх тIеххьарча хана вай республике бахача нахагара дукха кехаташ ух редакце. Цар тIа дувц пятилетка диъ-лагIча шера плани тIаьйца декхараш ханал хьалха кхоачашдара, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна сийленца накъабахара шоай коллективаша. Ишта новкъосташа доахача производственни толамех. «Пятилетка диъ-лагIча шера план толамца кхоачашъергъя» яхаш юрта а болаш я тха штате воацача корреспондента Я. Цуева язъяь корреспонденци. Цу тIа дувц «Терек» яхача Нохч-ГIалгIай мебельни-хьуи хIамаш еча производственни объединене итт бетта плана 100,6 процент кхоачаш а еш, планал совгIа дукхача маьхера продукци арахийна хиларах.

Белгалбаьнна дика къахьегаш итташ, бIаьш болхлой ба укхаза. Царех 41 болхлочоа Сийлахь - боккхача Октябра 62 шу дузача деношка ахчан премеш елар. Царех ба «НйслагIча пятилетка ударникаш» столяр Ибиев Баудин, отделочница Гасаии Роза, оператор Муратова Хьамила, наладчик Мухтаров Дукхаз, рамщик Уциев Iабдул-Iазим, кхьбараш. Тхьаьи иттех сага дика болх барах баркал аьлар объединене кулгалхоша.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна дика совгIат кийчдара къахьегама вахте эттача «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахоша укх шера дика производственни толамаш доахаш хиларах дувц цу управленерча такелажника А. Тищенкос. Итт бетта планал совгIа мехкдаьттахоша даьккхад 37,6 эзар тонн «Iаьржа дошув», шера тIайцача декхарех планал совгIа дакхха деза хиннар 16 эзар тонн йара йоацача. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 8 процент тIехкхоачаш а еш, планал совгIа продукци маьхала яккхарах укх шера пачтахьалкхена задаьел тIех 190 эзар сом пайда баьб. Ер пятилетка йолаелча дена управлене коллективо планал совгIа даьккхад 312 тонн мехкдаьтта.

Укх ноябрь бетта задaнол совгIа 1700 тонн мехкдаьтта даккха дош деннад цо. Из цо кхоачашдергхиларах теша могаргда. Ерригача промыслашка, цехашка, бригадашка мехкдаьтта дакхара планашка тIайца социалистически декхараш тIеххкоачашду. Эггара дикагIа лел болх коммунист Демин Валентин Андреевич керте латтача йиълагIча мехкдаьтта промысла. Цо ер шу доладелча дена планал совгIа даьккхад 28 эзар совгIа тонн мехкдаьтта, яхьe шоллагIча моттиге латташ я укх шера задaнол совгIа 5800 тонн мехкдаьтта даьккха йола Сорокотягин Николай Иванович керте латтача цхьоалагIча промысла коллектив.

ХIара дй хьинарерча къахьегамца белгалдоаккхаш болх беш я тха молкомбината коллектив, яхаш язду цу предприяте директора Б. Амхадова. Ишта къахьегаш йолча тха коллективо валовни продукци арахецара пятилетка диъ шера план укх шера 30 октябре кхоачашъяьй. Диъ шера планал совгIа даьккхад 251 тонн машдаьтти, 130 тонн нахчаш, 570 тонн хьаьна йоаца продукци.

Къаьстта берките да тха комбината пятилетка диълагIа шу. Итт бетта заданел совгIа арахийцай 555 эзар сома маьха валови продукци, задaнол совгIа маьхала яьккхай 317 эзар сом мах бола товарни продукци, шера тIайцача социалистически декхарех планал совгIа маьхала яккха еаш хилла продукци 250 эзар сом мах болаш мара яцар. Къахьегама овсарле лакхъяра план 2,5 процент тIеккхоачашъяьй.

Комбинатерча бригадашта юкъе яржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Къахьегама сийлен кхоалагIча степена орден лелаеча Ильченко Таисия Васильевна керте латтача шудашка шура чуеттача бригадо. Цо хIанз къахьег 1980 шера май бетта чотах. Цул дукха тIехьа ца юсаш къахьегаш я Юхмина Мария Алексеевнас кулгалдеча бригада коллектив а. Шоай декхараш дизза кхоачаш а деш болх беш я Гудермесски молзаводе, мерзача шурий продукци кийчъеча участка, кIолдашта фасовка еча бригада коллективаш.

Пятилетка диълагIча шера плани тIайца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара лоаттабеча къовсаме дукха дика гIулакхаш шоай коллективана карагIдувлаш хиларах дувц Грозненски бурув тохара балхий управлене йоаккхагIйолча инженера Д. Габаева. Нйс бетта даьхача толамий итогаш йича дерригa технико-экономически хьокхамаш дика хиларах цунна еннай КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх. Электроэнерги кхоеча дика хьокхамаш дахарах а цунна еннай КПСС Грозненски горкомеи горисполкомеи ЦIе байракхи цхьоалагIча степена ахчан премии. Карара кара тела ЦIе байракхаши, ахчан премеши елар УБР коллективана КПСС Старопромысловски райкомеи райисполкомеи, «Грознефть» производственни объединеней.

Цу дезача совгIаташа къаьгга хьахьокх тха коллективо доаха толамаш доггIоздоахаш хилар, яхаш язду дIахо Д. Габаева. СССР-керда Конституци тIайца ши шу дузача денга кхоачашйир УБР коллективо пятилетка диъ шера план. ХIанзлехьа планал совгIа техад бIаьш метраш бурув. Дуккьала укх шера цо пачтахьалкхена кходаьд 400 эзар гаргга сом.

Пхи бригада я управлене шера 5 эзар метр бурув а тохаш 1,5 шера буровой йистеяккхара Г. А. Шулинкина дIайолаь инициатива хьалаьаьца. Царех я буровой начальникаш Ш. У. Тарамов, Х. Д. Гадаев, В. Н. Анисимов, П. А. Тараканов, А. Г. Мау керте латта бригадаш. Уж ерригa бригадаш пятилетка тIеххьарча шера чотах къахьегаш йола тоъал ха я.

№ 22 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

«Политически агитацена — дакха динал!» — цу тайпара цIи йолча редакционни статьяца дIайолаьу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара номер. Цу тIа «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо товбарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбелга миштта латт хьожаш хиннача идеологически болхлой Ерригсоюзни совещане хьалхашна оттадаьча декхарех душ.

Блокнoто хоам бу «Боахама механизм дIахо эргайоаккхаш тоаярахе партийни пачхьалкхени органий декхарехи» яха КПСС ЦК соцами «Планировани тоаярахи производства эффективности балха дикали лакхъяра боахама механизмо ю воздействи чIоагIъярахи» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи соцамаш кхоачашбара Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце декхарех» яха дош дувцаш республика партийни актива собрани хиларах.

«КПСС ЦК соцам кхоачашбоеш» яхача рубрикана кIал я «Агитаци эргальнкха тоаяра дукхача оагIонех латта программа» яха КПСС Грозненски райкома секретара Л. Витеровас язъяь статья.

«Шера 5000 метрга кхачара!» яхача рубрикаца я «ШерагIа баржаш латт Г. А. Шулинина бригада болаш» яха «Грознефть» объединене партнома секретара заместителя А. Чапанова кийчъяь материал.

Беседаш ечарна лаьрхIа кепатехай укхаза «Колхозий, совхозий, хьайбай фермайи комплексайи цIеча уголоший хьакар» яха материал.

«Агитатора новкъостала» яхача раздело чулоац «Планировани тоаярахи производства эффективности балха дикали лакхъяра боахама механизмо ю воздействи чIоагIъярахи» йолча КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцамах лаьца докладий, беседай, политинформацей тематика.

Ишта, кхыйола материалаш а я блокнота тIа.

Массоьа эксплуатаци ера болаш дIахьа кхийтьеш я 220 километр дIаьхха йола Тында-Беркакит яха некъа участок. Из болх бе йолаелча вай мехка промышленни центрашеи геттара дукха кIор боалача моттиге хьалъеш латтача БАМ-а Эзерча Къулбехьен-Якутски территориально - производственни комплексаи юкъера бузамаш чIоагIъургда.

СУРТА ТIА: Тында-Беркакит яхача некъа тIера поезд.

В. МАРИКОВСКИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Социалистически интеграци лелаш я

«ИНТЕРЭЛЕКТРО»: 1-ча ПЯТИЛЕТКА ИТОГАШ

Ше хьахиннача укх лоацача хана (пхи шуи ах шуи) Болгари, Венгри, ГДР, Польша, Румыни, СССР, Чехословаки, Югославии чуйоагIача «Интерэлектро» яхача дунен халкъашта юкъерча организаце дикка дакъа лаьцад электротехнически изделей производства даькъе цхьана гIулакхаш леладелга шердаран кIоаргдаран юкъе. Электротехнически продукцеи оборудованеи производствана дукхача оагIорен дунен халкъашта юкъен кооперацин специализацин ярах йолча 1980 шерага кхаччалца йолча хана лаьрхIача итт соглашенена кулгаш яздаьд цу юкъа «Интерэлектрова» юкъе доагIача мехкаша. Цу соглашенеш тIа белгалдаьккхад 350 тайпах йола электротехнически изделеш хьаелга.

«Интерэлектроца» юкъа ешца вовзаташ берригнешта а пайдана хиларах дувц торговле дегIаухаш латтача динамика. Къоастадаь аьлча, «Интерэнергона» чудоагIача мехкашкара СССР товарооборот 1978—1980 шерашка 6,3-зза дегIайоагIаргья 1971—1975 шерашца нийсбича.

Машиношъяра дунен практике технически прогресса лоархIаме элемент я числовой программни управлени (ЧПУ) а йолаш йола метала теда станокаш юкъе а йолаш йола производство дегIаахар. Цу станокашка из деленга обработка ю чел лагIа, геометрически форма йолаш уж пле а, инструмента лелара траектори къоастача изделе числовой модага хьежже. ЧПУ йолча метала тедача станокашта токарий, фрезеровочний, шлифовальщиний, сверловщиний къахьегам чIоагIа аттача боаккх. ХIаьта высокомоментни двигателаш долча подача электроприводех пайда эцаро торо хулийт изделей шиI сали хьаьра балхий дикали лакхъе. Из теркал а дь «Интерэлектрона» чудоагIача мехкаша 1978 шера кулгаш яздир ЧПУ а йолаш йолча метала тедача станокашта лаьрхIача подача комплектни электроприводий производствана специализаци кооперировани ярах йолча соглашенена.

Тахан «Интерэлектро» балха ден повестка тIа латт организацена юкъе даьна лоацача мехкаша дIахо цхьана гIулакхаш леладара перспективех дола дош. Кулгаш яде кийчъеш я 1981—1985 шерашка производствана дукхача оагIора дунен халкъашта юкъера специализацин кооперировани ярах йола керда соглашенеш. Хетаде да специализацин еча продукце номенклатура цу юкъа 2,5-зза гаргга сов а ярга 840 совгIа цIи йолаш а хургья аьнна. ЛерхIаш да, къоастадаь аьлча, «Интерэлектрона» чудоагIача мехкаша вIашаллаттаеча йоаккхийча электрически машений боарам 21-зза лакхбе доха вольт йолча двигателий—4-зза, лаьхха вольт йолча трансформаторийи кхыйолча электротехнически продукцеи — 3-зза.

1981—1985 шерашта лаьрхIа белгалъяь «Интерэлектро» гома чуйоагIа планаш кхоачашъяро торо хулийтаргья трубо - гидрогенераторий, комплектни трансформаторий подстанцеши нагрузкацара регуляторий, опорни изоляторий, преобразователаш а чулоацаш йолча электротехнически оборудоване дукхача лоархIамеча тайпах даьнъера цу организацена чудоагIача мехкий хьашташ дизза кхоачашде.

«Интерэлектро» чудоагIача мехкий кIезига яц электротехнически производства эффективность дIахо лакхъяра йола торонаш. ХIанз укх сахьате деррига мехкаш дац соглашене тIа белгалъяьхача позицешка производствана специализаци кооперировани еча дакъа лоацаш. Йоаккхий резерваш йоаьк цхьацадолча мехкашкара массехк параллельни производство дIаякхкарах, эшаргдоал совгIача низалех пайда эцара координаци яргара капиталовложенешта плановн координаци ярга доладарах, боарамашкеи серийностагеи диллача оптимальни йолча электротехнически предприятешта планировани елга эргадаьккха тоадарах.

Боккхача лоархIаме да асинхрони двигателий керда унифицированни сереш арахецача «Интерэлектро» чудоагIача мехкаша цхьана балхаш дар. ВIалла дукха ха яц СССР, ГДР, ЧССР конструкторашка М-4А яхача тайпарча двигателий сере кийчъяь (Брно хиннача XII Дунен халкъашта юкъерча машинашъерий ярмарке дешо майдилг хьоинальй цунна). Цу сере йиш хилийтай дIадоха лоаладаь чоп, болата прокат, цIаста 20—30 процент кIезигле. Шерраш шера асинхрони двигателий миллионаш лоархIам бола партеш арахецаш хилча ниттa материалаш кхоаро хоалуш йола эффект лу. Ишта лакхъяьй пайданеча балха коэффициент. ХIаьта из бахьан долаш М-4А яхача хIара миллион двигатело шера кхою электроэнерги 230 миллион киловатт-сахьат.

ХIаьта хIанз электродвигателий керда моадал арахецара кийчо еча керда гIа баьккхаб. «Интерэлектрона» чудоагIа мехкаш Европа социалистически мехкий асинхрони двигателий керда цаI йола унифицированни сереш хьае доладеннад. Хийцца долхаш да хIанз уж балхаш. Оттаьй 90-гIа шераш декъадалла йолча хана дунен машиностроене боарамга хьежжа хургболча кердача сере двигатела вескани проект.

Ишта я производства эффективность хоадамболаш лакхъелга, Iилма - технически прогресс сихъелга. цу организацена чудоагIача мехкашта царна эша лакхача технически боарамера электротехнически изделеш лоатаелга Iалашдеча «Интерэлектро» хьалхарча пятилетка итогаш.

Александр ЛИННИК.
(АПН).

19 НОЯБРЕ — РАКЕТНИ БIУНИЙИ АРТИЛЛЕРЕИ ДИ

ТIемен политически кийчче еха доккхий толамаш довхаш кхиъбабалхниб шоей цIейна бIухой-ракетчикаш. «Социализмана карагIдаьнкар, чIоагIа лораде катта», массо оагIорахьара тIема кийчон тIемахой говзала боврами лакхбе» яхача девиза гIа шерра социалистически яхь йоаржаь цар тIехдина чаккхдаьккхар дешара ахка. Доккхий толамаш даьхад тIехдикача, къона коммунист эпсар П. И. Шабанов командир волча подразделене. Цув бIухоша дика Iомадьй техники, берригаш а классин специалисташ спортсменаш-разряднкаш хилхаб.

СУРТА ТIА: тIема кийчон отличникаш (аьрдехьара аьттехьа) — мугIарера В. Слабунов, эпсар В. Ф. Степченко, прапорщик А. Е. Горянский, зIамагIвола сержант В. Астахов, мугIарера Н. Грибовский.

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукххача шерашна цIена къахьегарахи къахьегаме даьхача толамий хам беш СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла укх новкъосташта:

ЗАВОДСКОИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

НГIАССР Министрий Совета гIулакхий управлено аппарате гIолла:

Кандыба Надежда Архиповнана — уборщицана.
Катина Мария Ивановнана — уборщицана.
Сергеенко Наталья Федоровнана — лифтера.
Ткачева Ефросинья Филипповнана — уборщицана.
Трофименко Наталья Яковлевнана — швейцара.
Туренко Зоя Александровнана — уборщицана.

II. Анисимова цIерагIча Новогрозненски нехкаьтта таккхдоахача заводе гIолла:

Артемова Александра Николаевнана — № 1 йолча цеха начальники заместителa.
Азаруков Ахмед Гаруновича — № 2 йолча цеха начальника.
Бабкин Павел Васильевича — обходчика.
Байсунгурова Мария Николаевнана — повара.
Гончарова Роза Степановнана — плакови отдела начальника.
Горская Ева Афанасьевнана — оператора.
Зенюдин Иван Самойловича — сварщика.
Коренцев Александр Ивановича — оператора.
Колоденко Анастасия Ивановнана — оператора.
Колотаева Раиса Алексеевнана — оператора.
Лыков Павел Кирилловича — оператора.
Макляков Николай Васильевича — слесара.
Макуцевич Прасковья Петровнана — оператора.
Маткиян Амир Потвакоповича — грузчика.
Панкова Евгения Александровнана — инженера.
Рубаник Лидия Николаевнана — детсада заведующена.
Симонов Николай Павловича — оператора.
Трофимова Людмила Константиновнана — оператора.
Шпильная Мария Степановнана — оператора.

Производственно-товарни конторе гIолла:

Агобекова Кнарик Тиграновнана — лабораторе начальника заместителa.
Апанасенко Елена Ивановнана — оператора.
Васюк Антонина Михайловнана — сливщика - разливщика.
Борисов Виктор Алексеевича — управляюще помощника.
Головкова Вера Егоровнана — сливщика - разливщика.
Гурова Мария Федоровнана — сливщика-разливщика.
Засковина Мария Стефановнана — оператора.
Мяликина Елена Алексеевнана — оператора.
Скрипникова Надежда Павловнана — сливщика-разливщика.
Сорокина Мария Никифоровнана — машиниста.
Шевченко Андрей Ивановича — газосварщика.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе гIолла:

Агорин Николай Ильича — аппаратчика.
Бабичева Антонина Андреевнана — библиотекара.
Букова Генрих Николаевича — отдела начальника.
Вергун Мария Яковлевнана — аппаратчика.
Воронов Матвей Ивановича — воккхагIволча инспектора.
Выдрышкина Нина Павловнана — РМЦ слесара.
Джабаев Арби Ахмедовича — пенсионера.
Захарова Тамара Нарсесовнана — уборщицана.
Калиничев Павел Тимофеевича — водителa.
Каримов Икарем Каримовича — аппаратчика.
Ковган Раиса Ивановнана — электромонтера.
Кононов Александр Ефимовича — водителa.
Кузьминова Таисия Ивановнана — аппаратчика.
Лазуренко Владимир Евдокимовича — слесара.
Магомадов Абдулла Мумадовича — грузчика.
Магомадова Асмарта — уборщицана.
Матвеева Антонина Ивановнана — аппаратчика.
Медведев Алексей Михайловича — смена начальника.
Мелкумян Нора Рубеновнана — дворника.
Нитенко Николай Петровича — газоэлектросварщика.
Норенко Екатерина Ивановнана — лаборанта.
Олейник Лариса Евтеевнана — штукатура-маляра.
Пацук Валентина Митрофановнана — аппаратчика.
Пузанов Евгений Федоровича — смена начальника.
Ромашкина Венера Ивановнана — аппаратчика.
Рубаник Николай Тарасовича — мастера.
Самарцев Виктор Трофимовича — пенсионера.
Скорикова Мария Георгиевнана — отделене начальника.
Слепкова Валентина Николаевнана — аппаратчика.
Смалютина Юлия Егоровнана — аппаратчика.
Смахтина Мария Павловнана — электромонтера.
Сырыгина Татьяна Степановнана — машиниста.
Тимербаев Вахит Тамербиевича — слесара.
Тихонова Валентина Михайловнана — аппаратчика.
Ушаков Юрий Ивановича — цистернаш цIенъечоа.
Фадеенко Мария Ильиничнана — аппаратчика.
Фадина Валентина Александровнана — аппаратчика.
Федюхин Владимир Васильевича — цистернаш цIенъечоа.
Цапкова Алина Петровнана — цеха начальника заместителa.
Чалов Георгий Алексеевича — смена начальника.
Черкашин Борис Ильича — слесара.
Черникова Валентина Ивановнана — пенсионеркана.
Черных Прасковья Ивановнана — уборщицана.
Чурова Татьяна Михайловнана — газоэлектросварщика.
Швецова Раиса Ивановнана — аппаратчика.
Щукина Нина Андреевнана — техника.

Грозненски заводе ацетонови гIолла:

Худякова Мария Петровнана — болхлочоа.
Морозов Иван Павловича — ВОХР стрелока.
Плетнева Пелагея Петровнана — кочегара.
Пономарева Надежда Павловнана — плакови отдела начальника.
Сафронова Зинаида Андреевнана — контролера.
Ходыкин Владимир Ивановича — пенсионера.

Грозненски ацетонови заводе гIолла:

Агибалова Александра Григорьевнана — монтажницана.
Захарова Александра Павловнана — грузчика.
Игуменцева Дарья Дмитриевнана — обработчицана.
Карташова Антонина Сергеевнана — литейщицана.
Климашова Елена Андреевнана — слесара.
Мамонов Владимир Захаровича — отдела начальника.
Новиченко Александр Иосифовича — монтажника.
Овсиенко Нина Андреевнана — болхлочоа.
Рвачева Марфа Ивановнана — ВОХР стрелока.
Смышляев Николай Степановича — слесара.
Ткачева Надежда Степановнана — балхаш дIашибдечоа.
Усова Вера Григорьевнана — литейщицана.
Урсалов Василий Ивановича — инженера.
Чукина Мария Петровнана — воккхагIволча бухгалтера.
Шабельникова Нина Тихоновнана — контролера.
Шиловская Елена Ивановнана — слесара.
Ядвийчук Тамара Михайловнана — гальваника.
Ядыкин Павел Степановича — слесара.

Грозненски наливной станце гIолла:

Климов Дмитрий Митрофановича — бригадира.
Олейникова Таисия Федоровнана — керттерча бухгалтера заместителa.

Грозненски распределительни нефтебазе гIолла:

Кулин Мария Сергеевнана — техника.
Слюсарь Анисия Евстафьевна — оператора.

№ 2 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте гIолла:

Иванов Анатолий Васильевича — шофера.

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 7 йолча гIишлон-монтажни управлене гIолла:

Абубакарова Зоя Николаевнана — штукатур маляра.

«Грознефтехимремстрой» тресте гIолла:

Бугрий Раиса Марковнана — сектора кулгалхочоа.
Домникова Резья Газовнана — сектора кулгалхочоа.
Олдамирова Даляна — каменщика.
Туренко Раиса Васильевнана — газоэлектросварщика.
Фетисова Татьяна Павловнана — электросварщика.
Згла Алла Аксовнана — штукатура-маляра.

№ 7 йолча треста Грозненски МУС гIолла:

Шилов Степан Федоровича — монтажника.

«Дагсельэлектрострой» Нохч-ГIалгIай № 66 йолча мехколонне гIолла:

Легкодымова Мария Степановнана — курьера.

«Грозмежрайводоканал» гIолла г. Грозный:

Еремина Зинаида Панфиловнана — пенсионеркана.

Грозненски горпищеторге гIолла:

Гостенкова — Диеброванa Соадита — воккхагIволча продавеца.
Закаева Хулимат Катаевнана — ларена заведующена.
Лукашина Роза Петровнана — уборщицана.
Малошкова Елена Николаевнана — воккхагIволча продавеца.
Мостико Любовь Федоровнана — воккхагIволча бухгалтера.
Шишкова Мария Ивановнана — уборщицана.

Грозненски столовей тресте гIолла:

Алиев Абдул - Муслим Алиевича — продавеца.
Кукина Нинель Ильиничнана — бухгалтера.
Листопад Мария Фроловнана — отдела начальника.
Шинкаренко Мария Матвеевнана — буфетчицана.

ЧНУС ЖВК

Грозненски заводе гIолла:

Вяхлева Мария Ивановнана — дозировщицана.
Григорьева Анна Андреевнана — дозировщицана.
Дикая Ксения Абрамовнана — кочегара.
Евдокимова Любовь Ивановнана — лаборанта.
Сидорова Любовь Гавриловнана — моториста.
Симонова Мария Ивановнана — формовщицана.

«Столичный» яхача фирменни тикаге гIолла:

Яченко Мария Алексеевнана — кондитера.

Росвультторга Грозненски оптови базе гIолла:

Борисова Роза Моисеевнана — пенсионеркана.
Мачукаева Насирата — болхлочоа.
Суганов Магомед Сугановича — болхлочоа.
Ульбиева Асета — болхлочоа.
Шевченко Николай Ивановича — экономиста.

4-гIча горбольнице гIолла:

Гаков Нина Ивановнана — санитаркана.
Муратова Мария Егоровнана — санитаркана.
Оганесова Римма Оганесовнана — медицински сестрана.

Городской стоматологически поликлинике гIолла:

Багратуни Эмма Аркадьевнана — лора.
Гаджиев Эфенди Магомедовича — лора.
Малинин Николай Игнатьевича — техника.
Муталиева Абукара Рамсана — лора.
Сухоярская Раиса Ефимовнана — лора.

«Грознефть» объединене военизированни охрана кIошагIтехача отряде гIолла:

Михайлова Елена Матвеевнана — пенсионеркана.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный
1979 шу, 1 ноябрь.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Дунен халкъашта юкъера обозрени

НАТО: американски диктати Европа хьашташи

Василий МОРОЗОВ, АНП тIема обозреватель, тIема Iилмай кандидат.

Ткъаь итт шу тарета за я «шийла тIом» геттара сихбеннача хана хьахиина Североатлантически договора организаци — НАТО шийна могар деш дунен жандарм хиина латта, ка а ца йоалаш дунен революционни процесс юхатоха гIерташ хьувза. Цу малхбузен агрессивни блока кулгалхой хIанз а лочкъаде гIерташ бац, цу организаце нра оагIув социалистически пачхьалкхенашта духьал, эгара хьалха Советски Союза духьал берзабаь хилар. Укхаза кертера «антисоветски ашараш» лехар США я, цунна дола масал да уж Малхбузен Европе шоай ракетно-ядерни герза чулоацамга диллача керда йола системаш дIайийсъе гIерташ хилар.

КОНФРОНТАЦЕНА ЮХАТIАДУГАЧА УНЗАРЧА НАЬКЪА ТIА

Дика гуш да, из кхераме план адамие «шийлача тIема» ханашка юхайнгара, дунен халкъашта юкъера кхоккам лохбара лоаттабеча къовсаме халкъашта карагIа мел даьнлар доадара тIаерзаьл хилар.

Берлине къамаьл деш из дош хьоахадича, новкъоста Л. И. Брежнева аьлар цу планех европейски машаре гIирса кIал мина йолла гIертилга санна хIама да яз аьнна.

Малхбузе а къаьстта НАТО чу доал деш йола США а хьалхара гIа бонкхаш яц тIема конфронтацена юхатIадахара новкъа. Кхачам болаш да, вIалла дукха йоацаш а тIехьа Вашингтон блоке гIоллара ший партнераш нейтронни бомба а енна «ирзаьк кхебе», американски стратегашта хетачох, «Малхбоалехьара» танкови кхерам эккхуш латтача ханя» «европейцашта ца хилча метаргдоацаш дола «нейтронни гIагI» оалаш дар Малхбузен Европе хьаде мишта гIийртар алхха дагадехача.

Дика хоьш да, фу къайладахьара «долада» хIама да «советски танкови кхерамах» дола доацараш нейтронни бомба лоравалара эша герз лархIийта гIертари. Натовски державай кулгалхой бовлалар европейски халкъий оалага, дунен общественноста кхетамеча оазашка ла ца дийгIача а нейтронни бомба синна дола, дукха хIама хIалакдергдола кхераме герз Европе дIайийсдарах дола американски воещина хьехамаш тIазаца уж раьза хилар теркал ца дича а. Цхьанна а пропагандистски кхолларешта магийлар массанена а довзаш доле бакъдар къайлаяхьа: нейтронни бомба из лоравалара эша средство яц, из да геттара кхераме наступательни герз.

Цуния дувзадена дагайохийта мегаргъя цхьа ций тайпара деталь. Малхбузен Европера шоай бIу дилла а тIехбаьккха чIоагIбе а гIерташ, Пентагона кулгалхоша цахаддаш дувц, хургболча тIем тIа тIемаш дергдолчула кьыбераша, хIаьта американций кхошкаш пIелгаш теладен атомни бомбаш тIаноаз самолеташ лехкен мара хIама де дезаргдац яхаш. Ма лоархIаме а да-кх хIанз 1951 шера цу къамаьл деш Дуайта Эйзенхауэра аьнна дешаш: «ТIом бара йоккхий топаши нахи эш. ВIашагIкхийттача Штаташа йоккхий топаш хургьа, Европа нах хургба!»

Дилла а хина «наькъ кулгашца цIера тови чухьенхара» политика я хIанз Вашингтоно дага лаьцача ядерни боеголовкаши лелара радиус юкъерен йола, чулоацамга диллача керда американски ракеташ — «европейски стратегически герза» оалаш яраш — шоай континента гаьна хургйолаш Советски Союзах цуй союзникаштен тIа а хьожаь. Малхбузен Европе дIайийсъяра хьакъехьарча диктаторски гIулакха юкъера хьакъердаш яр а. Укхаза чоалхане яц американски политикий стратегий логика, нагахьа санна «моллагIча цхьанне» лак хьа а эза ракеташ СССР оагIорахьа дIахьилхача, юхаетташ йола хIамаш США территоре тIа а ца нийслуш, американски ракетно - ядерни герз хьаьхъалага диллача шоай мехка дIайийсдайтал эсала хиина кулгалхой керте лаьттача Малхбузен Европа механика нийслург ма йий.

Теркал ца еш йита йиш яц пентагонски гIозараца кийчъаь харцдарех латта цхьа пропагандистски верси. Цуи маIаьнта диллача, керда американски герз цига дIайийсъ а дах Малхбузен Европа гIаухаш латтача Малабоалехьара «иразах кхера» плаи дIехьарча кхерамо» унзарбахьача НАТО гIолларча США европейски партнерашна шоаш дехар а дах оттаь я.

Цхьабакъда, Вашингтона милитаристски уйлай из пропагандистски камуфляж харцъю йоашаш йолча факташа. Дукха бетташ да американцаш шоай союзникашта из керда герз Малхбузен Европе дIадоаржадарах йола оненал деъа оттаь планаш кхоачашъе раьза хулга могадеш лехамаш деш бола. ХIаьта цу хана блоке гIолларча элмагIа болча партнерашка вIалла дехар а ца деш 1980 шера йолча США бюджета проекта юкъейийхьай ткъамаш дола ракеташи «Першинг-2» яха ракеташи хьаяра 350 миллион доллара боарам ассигнованеш. Цу дерригех фу хурга хьагойтарга хано. Хила езаш я кхта малагIчунга кхоач хьахьоша дезаш йола НАТО совета декабрьски сесси: Малхбузен европейски мехкий къамий хьаштишка кхоач е американски гегемонистски диктатага кхоач.

МАЛХБУЗЕН ЕВРОПА — ПЕНТАГОНА ЯДЕРНИ СТРАТЕГЕ АВАНПОСТ

Сенах латт, нагахьа санна дунен общественность селла духьалйоллашехьа американски ядерно - ракетни герза чулоацамга диллача керда дола тайпаш Малхбузен Европе дIайийсдара хьакъехьара НАТО план кхоачаш хуле, дунацилга а йоацаш тIаоттаргбола тIема конфронтацега бодача наькъа тIа баьнача болама керттера кхерам? ГIулакх нийта нийслой яттаргья, котваьннар хургйоаца ситуаци. Ниъий равновеси талхаргья, континентера хьал кхерам боллаш хургда. ЧIоагIлургба Малхбузен Европа нах кхотабенна бахача мехкашта бола кхерам. Дагадоахийта мегаргда 1951 шера цу тайпара ситуаци нийсъенача хана У. Черчилла ала а доагIаш мишта аьлар: «Вай дицадийта йиш йолаш дац, американски бала хьеш... вай водех хьежорг деш хила, тарлуш да, хьежорга юкъ еш ая». ТIехьара а, герз хьадар сихдеш боккхаш бола совнагIа го беза мухь а хиина халкъий белама тIа а бухаргба.

НАТО керда планаш кхоачашхилча шоай кхерамзле чIоагIъяра совнагIа гIулакхаш де дезаш хурга социалистически мехкаш, хоеш долчча тайпара материальни средстваш хьадда дакъа хьакъа боахамера хьа а даьккха тIема эшарашта дIа а хьожадеш. Амма из-м гIулакха аха оагIув мара бац.

Керттердар кхы да. Дукха ха йоацаш СССР Центральни телевидене гIолла къамаьл деш КПСС ЦК дунен халкъашта юкъерча информаце Отдела заведующе заместителa В. М. Фалина нийса белгалдаьккхар, тIехьарча хана Малхбузен дукхача мехкашка чIоагIа хьалхьайна милитаристски агрессивни гIозараш топ тIахьежаь Iац социалистически мехкий халкъаша санна, иштта Малхбузен Европан ВIашагIкхийттача Штатийн халкъаша а пайда нийбеча разрядкина хIанзлехьа карагIдийнарашта. Цу гIозараша хьежаю из, шеко йоацаш, разрядка идеяна шийна, цхьан гIулакхаш леладара идеяна шийна, тайп-тайпара общественно - политически строй йола пачхьалкхенаш машаре цхьана ахара принципа, аьнна. Из хIама да малхбузехьарча мехкий халкъаша къаьстта уйла е езар. Цар магийта йиш яц шоай правительстваштен парламенташтен хельсински соглашенешта тIерабувлилга, цар принципаш телхаелга. Европейцаша дика дагаккхаб деза нов. Л. И. Брежнева ер деннаш: «Советски Союзо цIаннха а духьал доаккхергдац ядерни герз цу тайпара дола герз хьа ца де а нахагара ца да а лаьрхIачен шоай территоре тIа из герз доацачен пачхьалкхенашта».

ГЕРЗ ХЬАДЕЛГА СИХДАРА КХОССАЯЛИНТА КИИЧЪЮ ЕВРОПА

«Йоккхача политика» демашца хьакхашта баланза болча бахача наха шоашта а дагадоацаш ду хаттар: фуд США керте а латташ йола НАТО тIема конфронтацена юхатIаюгача унзарча наькъагахьа теттар?

Цу хаттара жоп лу вахаро ше. Факташа хьагойт, НАТО блокови политика хIанзарча хана дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дегIаахара керттерча тенденцена — разрядка тенденцена, халкъий машара уйлашта — цецвоаккхаш духьал хилар. ХIаьта разрядка политика маIан, цуи керттера чулоацам, хоеш долчча бесса, Л. И. Брежнева 1977 шеррехьа укх тайпара баьшхаб: «Разрядка из да эггара хьалха «шийла тIом» соцабар, пачхьалкхенашта юкъе дилла а хулаш дола нийса гIулакхаш оттадар. Разрядка из да барт вIаштIехьа ца боала дешаши къовсамаши низ беш кхерам тIатувсаш, герзага кхувдаш а ма къестадеш, машара средстваьца переговорий стола тIа къестаде нийча хилар. Разрядка из да вIаши тешар, цхьанне шоллагIчун законах дола хьаштащ лоархIаш хилар».

Из ловкъарзе а, хIанз укх сахьате НАТО мехкашка, эггара хьалха США-ен ФРГ-ен, хьадда а кхоачашъе йиш йолаш я йолча тIема разрядна дешай хьакъехьарча СССР предложеней маIан харцахьа кхетадайта, уж предложенеш тот а си а йоацаш дукха дувцача хабарашта юкъе хьакорайоагIаргйоацаш йоаль дIаяхха, уж духь а дух а доацаш йолча полемикага яха гIертар мара хIама дац деш.

ГIулакх иштта латте а теша догдоагIа, Советски правительства дика гIулакх дага а лаьца баь тIахьехам Малхбузена дIахоэргхиларах а политика кхетамцен пачхьалкхен гIулакхаш кIоарггача хьаьнъалцем леладаро Малхбузен Европах Пентагона ядерни стратега аванпост е гIертача бIеха уйлаш йолча «кераша» де лерхIараш дохадергхиларах а.

(АПН).

США. Американцаша чIоагIа лоархIаш а къердаш а да мехкарча халкъа юкъ доранш дагалатгIарашк бохьсанка хьакьокхаш дола США коммарте «Дейли уорлд» яха газета.

СУРТА ТIА: США Компарте Генеральни секретарь Гэс Холл «Дейли уорлд» яха газета а долаш магархоагга юкъе.

ДукхагIа хулаш йоагIа газета тираж, кхуи объем. Дукха за йоацаш мессех оагIув тIакхийттай цунна, хIаьта хIанз 16 оагIув йолаш арадувла из. «Дейли уорлда» оагIонашта кьаьетт ярча политически темаех, американцашта чIоагIа дагадоахача дешех йола материалаш.

ТАСС фотохроника.

Социалистически мехкашкара хоамаш

ДИКАГIЧАРЦА
[illegible]

Халкъа Корея Аьлдмуйски кIор боахача бассейнерча эггара йоккхагIча шахташка комплексни механизаци яр балхах долаш укх шера шоаза дукхагIа кIор боаних. Шахтераша дош деннад хьатIадоагIача шера рекордни боарамгIа а кхоачаш, 15 миллион тонн Iаьрга дошув даккха.

Халкъа боахама лоархIаме дола дош къастадеча белгалара дакъа лоац Кэсонерча горнякаша. Рационализаторски предложенеш балха юкъе шерра кхуваларах бурувтохача балхий сухаьл 15,8 процент лакхъенннй — 700—800 метрагга бетта дIа а кхоачаш. Кэсона дикагIча проходчикаша ю нийсле аха тIахьехам КНДР масса йолча шахташка хьаллаьцаб. (АПН).

МЕБЕЛЬ ДIАУХКИТ

СРР 50 совгIча мебельни фабрико арахецача продукце выставка хиннай дукха ха йоацаш Киеве. ХIанз ворхIазлагIа хул цу тайпара выставка Советски Союзе. Румыние дукха мебель ухийт СССР-е, цо тешал ду республика промышленноста из отрасль сихха дегIаьхара. Укх шера ухкаьа хьаергьа 2,5 дукхагIа мебель хIаьта экспорте из дIаахийта лерхI 1971 шера ахийтачул кхоза дукхагIа. ХIанз Румыние Социалистически Республико, дунен экспортераьшта юкъе ворхIлагIа моттиг дIа а лоацаш. 40 пачхьалкхена хIана йохкац аьнна йоха мебель.

ТОАЛУШ ЛАТТ БЫТА ГIУЛАКХАШ

Бахача наха гIулакхаш дара боарам айбелга — тIехьарча хана Чехословаке геттара боккха лоархIам бу дош. ЦхьоалагIча сентябре денз мехка нерда правилаш тIаийцад, цар бытовой гIулакхаш деча предприятей клиентий бокъонаш лерьльй, цуница цхьана цо предприятей болхлошта ккы тIа а керда декхараш дехнад. Правилаш тIа хоадамболаш къостадьу гарантийни хьалаш, тайп-тайпара лазаш кхоачашдара ханаш — уж телладен моттиг хилча даьча гIулакхех кIошагIа мах боакхх. Къахьегамхой гаррахьа аха вIашIехьдаргдолаш, бьта гIулакхаш деча предприятеша болх бу, ха вIаьхкьай.

IАЛАМА РУЗКЪА ЦХЬАНА ЛОХ

Советски Союз, Польша, Болгари, Чехословаки, Венгри, Куба чуйоагIа дунен халкъашта юкъера экспедицеш 1981—1990 шерашка ПаргIатон гIайрен тIа цхьана лохаш хургъа Iалама бийдалаш йола моттигаш. Цу гIулакха боакхха хьалхара гIа хургба цхьана геолого - гидрологически карта оттаделга, цо торо лургъа пайдане оахналаш йоахача моттигий запасаш тахна. Царех я никела залежаш. Моан Никарон бассейнаш дунен тIа эггара йоккхагIча хкханенна юкъе я. ХIанз Кубас хIара шера 36 эзар тонн никель арахец, дIахо йодача хана 100 эзар тоннага кхачалца арахеца лерхI. Никельни комбинаташ хьалъеча а оборудовани оттаеча а новкъостал даьча СЭВ мехкашка никель, хром, алюмини дIаухийтаргда Кубас.

(АПН).

ТАХАН-ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА СТУДЕНТИЙ ДИ

ТАТАРСКИ АССР. В. И. Ульянова-Ленина цIерагIча Казански паччахьалкхен университете кIиашагI а елла тодаме болх беш я интернациональни доттагIлеши солидарностен клуб. Цунна чу боагIа советски кагий нахи мехкарийн, хIьта ишттa университете деша багIа ГДР, Куба студенташ а. Клубо конференцеш ю, солидарноста митингаш, политически илле конкурсаш ю.

СУРТА ТIА: клуба совета заседани. Из еш ва Грицаnин Борис — кхьча мехкашкарча студенташцарча белха секце кулгалхо.

Ю. НАБАТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Маркаша дуьй

ГУШ ЙОАЦАЧА ФРОНТА БIУХО

35 шу дьннад советски разведчик, Советски Союза Туппал Рихард Зорге вийна (1895—1944).

«Со цIанкха а хиннавац шпион. Со тIема духьола къовсим лоаттабеш хиннав. Со коммунист а Советски Союза гражданин а ва...» — ишттa дьнинад Рихард Зорге шийгара лодкъам эцаш хиннача японций контрразведка кулгалхошка. Дукха ха хьнкъар японций контрразведка болхлоша шифровании радиопередачай автор лохаш. Из кора ца воагIаш дукха

IаIнаяр цар архивашка цо яхийта радиограммаш. Цхьабакъда, мел товла бале а, цар цхьанна дешифровщика магацар Зорге кодах кхета. «Рамзай» яхаш хиннаш из советски разведчикий группа. Царна кулгалдеш вар Рихард Зорге, советски разведчик, «Франкфурт Цайтунг» яхача немецки газета корреспондент, Токиора германски посольства болхлой эттара тьамсарагIа вола доттагIа.

1933 шера Германе Iаьрал бе деллар гитлеровцаша. Мехка прогрессивни низашта духьала баьлар фашисташ. Цу хана юха а Берлине ккьчар Зорге. Зорге Германе вахийта кийчвоьр вар «вокхха саг» — цу хана советски разведка кулгалдеш хиннa Берзинь Ян Карлович. «Рамзай» яхача операцех Зорге денхарийла вар Токио гIолла гитлеровски рейха кьайленаш йовза, нацистски лозунгаш кхайкхеш шийх фашистий тешам болийта.

Хьавкъал дола, массанахьа кхочаш, дунен халкъашта юкъерча политика кьайленаш йовзаш вола Зорге Iалаьмате чIоагIа новкъост хул Японерча германски посола Отта Эйгена.

Зорге Центре хьалхя хьайтача радиограммех эттара белгалагIьяр яр: Хасан яхача Iама юхе СССР-на тIом хьовбе кийчдуш я Япони, аьнна. Цига хьовбаьча тIем тIа аьттув да баьлча, Халкин-Гола районе тIом хьовбе кийчдуш бар японски милитаристаш. Цхьабакъда, Квантунски эскар чукьалхя кийчденнача хана дий ди хьалха Советски Эскаро Iалаьмате чIоагIа тIаIазар дaь юхатехар уж.

ТIатеIIа болх беш яр Зорге группа. ДIадодаш дар 1940 шу. Хьаухаш йола информаци йоашхам, факташ къовсташ Зорге кхетадир Германи Советски Союзаца тIом хьовбе кийчлуш йолга. «Барбаросса» яха план Гитлера чIоагIъе цьа бутт бисача хана, Японера хьалхаьяр Германи тIом хьовбе кийчлуш я яха хоам.

1941 шера май бутт дIабовлалуш Зоргетара Центре кхаьчар «Цхьабола Германски сотрудникаш Берлине дIаухаш ба. Цар дувцачох, СССР-ца тIом май болалуш хьоврга» яха радиограмма. ХIьта 1941 шера 14 июне яйтача радиограмма тIа дувцар: «ТIалатар дIадолалургда шеррача фронте 1941 шера 22 июне сатоссаш. Рамзай».

ТIом болабеннача хьалхарча дийнахьа Центре дIайода: «ХьатIаэттача халача ханашка вай аьттув хилар лов тхона. Тхо массана а укхаза тIатеIIа болх беш хургва», яха радиограмма.

Центра ха ловш дар: Японе вайца тIом хьовбергба е хьовбергбац? Зорге тешаме хоам бир: «ХIанзарчоа тIом хьоа ца беш, советско-германски тIем тIарча сибытешка хьежаш я Япони», аьнна. Цу хоамо вIашт Iехьдаьккхар Сибиретlера дивизеш Москва лораеча дIайига. Цу гIуллакхех цецбаьннабар Японера политикаши пачча-хьалкхен дентелаши. Пачча-хьалкхен кабинеташка дувцар: «Фуд ер, эрсий японски генеральни штабе а багIаш, малхбоалехьара царна цхьанкха кхерам боацаш санна ма лелдой цар гIуллакх...».

Японски контрразведка вIаштIехьдаьлар Зорген цун группеи лаца. Шиъ политически васкета тIа Зорге ал дора: «Са керттера декхар дар социалистически пачча-хьалкхе лораяр, СССР лораяр...»

Рихард Зорге вийра 1944 шера 7-ча ноябре.

1965 шера арахийцар цунна хетаяь почтови марка, хIьта 1975 шера — почтови конверт. Марка тIарен конверта тIарен Рихард Зорге портрет даьр ва художник П. Бендель. Майрал, денал, разведчика Iалаьмате йоккха интеллект гучайсеккхаш дилла портрет да из. Филателистий альбомашта юкъе го йиш я из маркеи цу художника суртех ГДР кийчъяь почтови блока.

П. МИНАЕВ.

СУРТА ТIА: Рихард Зоргена хетаяь марка.

ЧIОАГIЛУШ ДА ДОТТАГIАЛ

КПСС XXV съездо чIоагIа уйла тIалахийтай къамий политика дешашта, наха советски патриотизма, пролетарски интернационализма кхетам балара гIулакхашта.

Шоай социалистически Даьхенна боерам боацаш мутIахьа болча пийско, дохаргдоаца доттагIал, вошал леладеча берригача советски наха идейни кхетам балар бокъхача лоархIаме хилар белгалдоаккхаш ба укх шера май бетта КПСС Центральни Комитето тIалийна «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола сопам.

Дукхача шерашка дехa доккха доттагIал леладеш ба Нохч-ГIалгIIай АССР Назрановски районерен Къилбаседа ХIирий АССР Пригородни районерен къахьегамхой. Цу хьале хьахийна я Назрановски Пригородни районашкарча магирхошта юкъера социалистически ях. Дукхача къамех нах бахаш йоккхий районаш я уж. Цудухьа парте районий хьалхлена дIалахача замах юхедиса ца яца хIамаш дIадахара доккхий балхаш деш я комсомола Назрановскин Пригородни районий комитеташ. Цудухьа цу вIаши довзув долаш йолча шин районерча наха социалистически патриотизмаи интернационализмаи ларда тIа лeладу къамашта юкъера гIулакхаш. Яхьаш лелавча шин района къахьегамхоша юкъе дика традиции а хинна дIаэттад доттагIален къахьегамеи цIейш дедалелга. Хьалхе вIаши дIага а баьле, цхьана деду цIейш, балха опыт дIа-юха Iомаяра дIа-юха укийт тIема а къахьегама а ветеранаш, производства хьалха даттарашиновоторашш юкъе боля делегацеш.

Масала шерре социалистически ях йоаржалой Назрановски ГI. Алриева цIерагIча «Электроинструменти» Камбилеевски химически заводашта. Назрановски трикотажни Архонски художественно-галантерейни фабрикашта ишттa Назрановски районерча «Экажевский» совхозаи Пригородни районерча В. И. Ленина цIерагIча колхозаи юкъе. ХIьта 10 шу совгIа ха я Пригородни района Чермен, Майски, Камбилеевски, Октябрьски юрташкерен Назрановски районерта №№ 1, 5 йолча, Экажевски юкъерча школашкарен дешархой шоайла доттагIал леладеш бола.

ВIаши юкъера гIулакхаш дика хьахьоккхаш чакхдаьлар укх шера октябрь бетта Пригородни районе хинна хьуоцьама цIей. Шин республика довзув къаьсттача моттиге дукхача къамех нах бахача Пригородни районе викалашиа безаме вIашагIкхийтар Назрановски района викалаш. КПСС райкома хьалхашкарча В. И. Ленина памятника тIа зизаш а дохкаш дIадоладелар хьувкъамы цIей.

Назрановски района къахьегамхошка моаршал хоатташ къамаьл дир КПСС Пригородни райкома секретара В. П. Катенева. Шовшка хьатта моаршал юхадерзадеш ишттa къамаьл дир парте Назрановски райкома секретара М. У. Котиева. ДIахо шоай къахьегама рапорташ телаш, балха опыт юкъаш къамаьлаш дир социалистически ях лелоеча шинна а района производстве хьалхалаттараша, новатораша. Спортивни цхьаьнцa концерташца, кхьдолча ловзарашца чакхдаьлар из цIей.

Ноябрь бутт чакхбоаллаш Назрановски районе юха а вIашагIкхетареба шишпа а района викалаш. Укхаза цар ертьа цу шин района юкъерча социалистически ахьа итогаш, хьалхле оькхараштa вымпелаш, грамоташ маьхерa совгIаташ а луш.

Цу районашкарча къахьегамхоша лелаеча социалистически ахье паладдаш чIоагIлу вIаши юкъера доттагIал, вошал, дIа-юха деш дола гIо-новкъостал.

Б. КОДЗОЕВ,
ВЛКСМ Нохч-ГIалгIIай обкома инструктор.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА БЕРА ШУ

ДАЬ ЦIЕН ЙIОВХАЛ

Советий Iаьдал ше эттача хьалхарча деношка денз оарцагIдаьлар дай боацаш дисача берашка дешийта, царна професси Iомае. ЛерттIа бeрал хилийта. Атта гIулакх дацар из, хIана аьлча дунен хьалхара цул тIехьагIа граждански тIемаш хилар бахьан долаш мехка дуьй ахи миллион берах бой хилар. Цар йоакхо елга тIадидлар халкъа образоване органашта.

БIаьш берий цIенош хьадийллар бIаьхийча нахагара хьадаьхача цIеношка, помещикий усадьбашка. Подвалашка, вокзалашка, коашка врадаьнна лела бераш хьа а лехаш, педагогаша укхаза хьагулдора уж.

Таханарча бустамашца инйсдича цу хана пачхьалкхенга хиппа рузкьа геттара кIезига дар. ХIьта а бой меца дитапзар, баркъа гIадийхар, дешийтар. Цу шерашка берий цIеношка баьча балхага хьежача ала йиш я цар кхел дай-нoaной хиннача берийчул вогIа лиар, аьнна. Берий цIеноша хьалкхебаьчарна юкъе — тахан ха льнна нах — лораш, хьехархой, боэзаш бола советски Iилмахой, паччахьалкхен кулгалхой ба.

30-гIа шераш юкъенхьча-ча хана даьй боацаш лелача берий проблема къоастае вIаштIехьдаьлар.

Дунен моллагIча тIемо юха а оттадир вай берий цIенош дукхагIа хилийта: бIаь эзараш бераш дезал боацаш дисар.

ТIом болча шерашка дайна бераш — воI, йоI, воша е йиша — корадарга догдоахаш наха ухийта письмошта запросаши хIана а тIехьа кийо халкъа образоване органашa.

Тахан берий цIеноша леладу бераш вай мехка селла дукха а дац — бIаь эзар совгIа, хIьта тIехь-тIехьагIа уж кхы а кIезигду. Цу гIулакха кIезига лоархIам болаш дац бераш-бой доалахьа дерзаделга. Ала деза, халкъа образоване органаша бер дезале хьа а йица, да оттилга цул кхел къоастаяра дукагIа дола гIулакх лоархIилга. Кердача дай безам бале, паччахьалкхено цхьаннега дIахайтац бер хьамара къайле.

Мишта! берий цIагIарча берий контингент? ДукхагIча даьнье уххаза да дай байна е хала цамогаш хиларна шоай йиIиташтен кIаьнкаштен диал дулургдоацача наьха бераш. Царца цхьана цIеношка хьачуийду моарош боацача ноаной бераш. Нагахьа санна цхьаь йолча наьна — жерочун е маьре йоацачун — бераш хьалкхеде вIаштIехьа ца доале (ца моге е безам беце) цун бокъо и уж берий цIагIа дIачудала. Из даьлар аьпа паьна боккъоаш йовц — цун йиш я шиь бераш долча аха, да цкха чукхуьла, нагахьа санна вахара хьалаш аьттув болаш дикача оагIорахьа хувцаденна дале. вIалла юха ца доаладеш уж цIагIа дита е. Цу тайпарча берий дай отта бокъо яц кхьча наьха. юридически актаца чIоагI а хаь паца раьза хилар документ ца хилча. Кхетадеш да, цхьаь болча даьй а цу тай пара нормаш хилар.

Берий цIеношка хьачуйлу 3 — 16 шу даьна бераш, цу чу хила йиш я цар шоаш кхелчла — барайтта шу даллалца. (ЗIамига долаш бой диса бераш кхо шу даллалца уналкцIеной органаша довл деча берий цIеношка леладу). Вежарийи йижарийи къоаста ца беш цхьана берий цIагIа хьалкхебе беза.

Берий цIагIа цхьдеенича берий хьапиташ юридически лорадара шийна тIаьц халкъа образоване отделаша. Даьхк юхабиса боахам а ахча а лорадара де дезар ду. Бер кхийча из дерригa а цунга юханхоачаргда. Фусам цунна тIачIоагIъяь хилара документаш, гаргалча наьах йола сведенеш хьагуя а йий лелаю. Из дерригa а оцаш хургда къона саг шийн наькъа тIа а вьнна вахa ховча хана.

Бера цIена балхахой барт тайна берий цхьа коллектив, цхьа дезал бе гIерт. Цунца цхьана чIоагIа теркам тIалоаттабу доккхагIа дола бераш зIамагIчарга хьожаргдолаш. ХIара цIагIа болх беш я берий самоуправлене органаш, царна кулгалду кхебечар совето.

Берий цIенош, дукхагIча хана, баьццарча зоне хьалду, соммий беш, ловза а спорт лелаю а майдилгаш ю. ЦIагIа чуваьлча го йиш а бераш дийша дадa а цIагIера задaнеш ю а дукa кийчдаь цIенош, столови, ловза цIенош, актови, музыкальни, спортивни залаш, библиотека, лорий кабинет, изолятор.

Ма харра, вай мехка берригача нагирхошта юкъера образовани лулте чакхдаьннад, цу даькье берий цIеношка болчарна а луш. Берий цIен администраце вIаштIехьдоавих воркI шу мел даьннача гаргагIа йолча школе дешаргдолаш. Дешара а кхетам балара а дешиш берий цIен педагогически коллективо школаца айхха бувзам а лоаттабеш къестаду.

Берий цIагIара дIаболхача воспитанникашта барзкъаш а ахча пособи а лу. Уж шоаш баха ховшача хана юха чубахи безаш моттиг эттача (масала, наьнкхулаш йолчи хана е цхьаь балха тIаре йокх балха тIа бовлача хана а) ха декха берий цIагIа юхабахиа йиш я цар. Дерригa а, хьалха санна, паччахьалкхен чотах хул царна.

Берий безамга а горонга а хьежиа уж деша болх профессионально-техническе училище (укхаза дерригa а мах боацаш паччахьалкхен чотах да) техникумашка, институташка. МоллагIа професси караерзае наькъаш хьадийлла да царна.

Кира АГАФОНОВА,
СССР просвещене Министерства школай керттерча управлене начальника заместитель.
(АПН).

КIордадаьц зIамигача Мадинана ага чура вахар.

С. СУЛТАНОВА фотоэтюд.

Заповедник эш

Вай республике дукхе акта хьайбаши оалхазарашида. Нохч-ГIалгIайчене йолча, ерригава Iалама климатически зонаца чулоацача 10 заказника кхоачашдац уж лорадара декхараш.

Уж заказникаш йоккхаш хьо а вайна бIарга тIехьарча 10 — 15 шера дIадаьлар биологически а промысловоа а мах бола оалхазараш: дрофеи (дудак) стрепетe. ХIьта хьалха шортта хиннa уж оалхазараш ишттa доацача хьна дIадаргда аьнна цхьаннен а дагадацар.

Геттара кIезигденнад укх тайпара мах бола оалхазараш: ломаьн москол (улар), кавказски тетерев кхашкар сира куропатка, ломан куропатка (кеклик), фазан хьайбаши: серна, лийг дагестански хьах, норка, выдра борцах, кхьдараш. Дрофаи стрепетаи тIаккхьчар нарна а тIаккхоачаргдац ала йиш яц нагахьа санна уж лорадара гIулакх хIанз санна дIахо доде.

Цудухьа заказникашна цхьана оакхарий лорадара 1 — 2 заповедник а е еза республике. Уставаш штатага хьежиа ишттача заповедникашка Iилман болхлой а хьахой а хила беза. Укхаза хьайбаш лорадарал совгIа, опыташ ергьа акха хьайбаш кара Iомадира. Царех пайда эцаргIа селекционно-генетически балха.

Вай а доалол дехьарча а опыто хьахьокх нах дукхагIа хулача хьалашка, Iилма-техническа революци дегIаьхар на, юртбоахамо а промышленносто а лаьттаьш дIалувцарш акха хьайбаш даха моттиг геттаза кIезигьеннилта. Ишттa эттача хьалашка царех цхьадола тайпаш дикагIа лорадe цIаштIехьдаргда уж леладергдолаш уж нараIомадой. Масала, Европерча мехкашка а вайцига Украине, Краснодаре а фазанаш нара а Iомаеш, лаьрххIача фермашка хьал а кхееш, тIехьагIа кхашка хьунашка дIахец.

Охотоведа Н. Романенко «Берий кIоанагъе» яха республикански газета тIа кепатехача статьи тIара предложени а теркам тIаувоаш я, хIана аьлча цар доккха зе ду хьайбашта а фаунина а.

Вай мехка Iалам лораделга берригача наьха гIулакх да, цо дIадех массане а хьинаре дакъа лоацилга. Вай дерригаш а оарцагIдовла деза дикка хьайбаши оалхазараши лорадара. браконьерство цIенъяь дIаьлкхера.

А. МОЧАЛОВСКИЙ,
Б. ДИКАЕВ,
Нохч-ГIалгIIай Iилматоххама станце боккхагIа бола Iилман болхлой.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

17 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 18.30. Хьокхаргда «Доадув» яха документальни фильм.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 15.00. Ленинский зал. «Делале саг эстетически кхеталар» яха беседа.

Химика культура Дворец. 9.00. «КIай ладья» яха шахматно-шашечни турнир. 10.00 14.00. Техники театра артисташцара вIашагIкхетар. 12.00. «Совет да любовь!» яха саг йоалаяра-яхара вола торжествени регистраци. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. Социалистически ях котбаьнарашта хетадаь «Тха кIира» яха радиожурнал.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 14.00. Болх беш а сомий беш леларий университет. «Мишта тоае а хилье а саг сомий беш» яха беседа. 16.00. ПонккагIа йолча классашкарча дешархошта хетаь гуйранара бал.

«Ким» яха клуб. 17.00. «Саги закони» яха тематически кинохьокхар.

М. Горьке цIерагIа клуб. 20.00. Нагирхой салаIара сайре.

18 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 18.30. Хьокхаргда «Парте воI» яха документальни фильм.

Химикий культура Дворец. 12.00. «МалагIча фаьлга тIара да тхо?» яха литературни викторина. 13.00. Болх беш да «Седкъалг» яха берий кинотеатр. Хьокхаргда мультфильмаш. 14.00. Спортивни цхьаш. 19.00. «Ритм» яха дискоклуб. Нохч-ГIалгIайчен композитораща вIашагIкхетар.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 13.00. «Пионерий сий» яха беседа. 17.30. Кинолектори. Артиллерией ракетни эскарах хетаь «Тургагара даьнна ракетага кхаччалца» яха кинопрограмма.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ФЕ ХИЛА

Ерригеюжни наькъагIа лелара кхерамзлена хьажар дIахо хьош да.

Цу мероприятеа юкъе хьинаре дакъа лоац бахача наха. Ноябрь бетта юкъе хьажара хетаяь массови агитпробег хилар города улицашка. Агитпробег йолча хана ГАИ болхлоша, общественни автоинспектораша бахача наха юкъе дIайоашкайора памяткаш, листовкаш. Брошюраш дIадоаржадеча доккха новкъостал дир агитпробег йолча дийнахьа школана юкъе гIолла тIехвоалача хIара нена чакхдоаккхача хьажаро лерхIараши декхараши тIеядаь хоза кийчъяь листовкаш тийшача № 2 йолча юкъерча школа дешархоша.

Городе бахача наха юкъе, дерригача автобоахамашка беш профилактически болх боллашехьа а, наькъашка долхача хана хулаш дола хатараш совцаш дац. ДукхагIа йола авареш хилара керттера бахьан да транспорт духьала йоагIача оагIорахьа а лелхаш хьалха вилара бокъонаш телхар.

Бийса ахача хана Ростов-Баку наькъагIа «Жигулега» воагIаш вола В. Т. Долгов юхе кхаьча духьала йоагIаш автомобиль йолла шехьа а цул оагIорахьа а ийкка, юха шийн ловкъа ва ца а кхуаш, цунна тIатеххай шийн машин. Е В. Т. Долгов а, е цунна лалла ваьгIа цул воша а кхерамален тIехкараш долаш хиивабац, цу духьа машинаш вIашка кхийттача хана уж шаикхе а чIоагIа лозаваь а волаш больнице Iоиллав.

Шо лаьтачара дIаэккхача хана ийкъ маьрша бий-бецийг тьежавац «Красноармейский» совхоза доалахьара трактор лехкаш хинна Г. Асуев. Хьалхашка лаьттача кIаьнка трактор тIа а теха, из чIоагIа лозаваь дo.

Никъ маьрша хиларах болонна шиъ дог тешадоьлац ЦхьалагIча пассажирски автопредприяте водителa Л. М. Исраилова. НаIараш дIакхьаллайш ца а хьежаш лозиллийтай цо автобус. Цу хинна чуре Iоежай кхалсаг. цийсга аркъала асфальта тIа Iа а кхеташ, цига лозадрах больнице дIа а кхачалехьа еннай из.

ДIадахача кIирагIа (8 — 15 ноябре) республика наькъашка 33 авари хинай 1 саг ве а нуш. 10 сага човнаш а еш.

НГIАССР МВД ГАИ.

Дохкаш да ДОСААФ лотерея билеташ

Укх шера 27 декабре хургьа ДОСААФ лотерея тираж. Цига ловзаергьа: «Волга», «Москвич», «Жигули», «Запорожец» яха 1600 автомобиль, «Днепр», «Урал», «Иж-Юпитер» яха 5440 мотоцикл, 13440 велосипед, туристически цIенолгаш, кхьдола хIамийн ахчани ккажанаш, дерригаш а 40 миллион сом боерам болаш.

ДОСААФ лотерея хьегулдаь ахча дIадохийт дешара заведенеш, спортивни сооруженеш хьагIъечa, деширен общественни спортивни организацей материально-техническа база шеръярга, оборонно-массови болхи СССР ДОСААФ организацеяя кхоачашъеш йола спорта военно-техническа мероприятеш дIахо дегIайоалаярга.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Говза кулгаш».
9.35 — «ВIашегIкхета моттиг хувца йиш яц» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. ПхелагIа сери.
11.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.30 — «Дай-ноаной, шоана!».
12.00 — «Из шоана дулургда».
12.30 — «Музыкальни абонемент».
13.30 — «Спортлото» тираж.
13.45 — «Унаццlено». Iилмано-популярни программа. Iилмай техникай дакъера 1979-ча шерара Паччахьалкхен совгIата лауреаташ.
14.30 — Кердаьнраш.
14.45 — «Биографи дIайолалуш» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
15.45 — «Хьалха эшараш».
16.00 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
17.00 — Шун письмай йола музыкальни программа.
17.45 — Мультфильмай программа.
18.20 — «Багата» яхача телевизионни дукха серийни художественни спектакла премьера.
19.05 — «ДоттагIал» яха телевизионни журнал.
19.30 — Шоу пьесах йолча «Цезарь и Клеопатра» яхача телевизионни спектакла премьера. Хьалхара дакъа.
22.40 — «Спорта эшараш». Ннстеннча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Спортах йолча телевизионни документальни фильмай программа.
9.45 — «Эрсий къамаьл».
10.15 — Централни телевидени Ерригсоюзни радион эрсий халхий академически хора халхаш долх.
10.40 — «Шахматни школа».
11.10 — Литературни дешарш. Катаев. «Пених йоали хIамига аьшка яц!».
11.40 — «Дай-ноаной, шоана!» (гIалгIай меттала).
12.10 — Киножурнал.
12.20 — «Тахан студентий дунен халкъашта юкъера ди да».
12.50 — «Нийсархо» яха кагирхой программа.
13.05 — Фильм-концерт.
13.40 — «Шоатта дийнахьа вIашагIкхетар». (1979 шера 27 октябре ьь передача кердаьнккхар).
14.35 — Промышленностен юрта боахамен къахьегамхой — 1979-ча шера СССР Паччахьалкхен совгIата лауреаташ.
15.35 — Останкино концертни студера.
17.05 — «Дачники» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. Хьалхара сери (ЧССР).
18.00 — «ЦIе яхаъ» яхача город Сочера халхий дунен халкъашта юкъера кагирхой фестиваль.
19.15 — «Сельковски поэзи».
20.00 — «Бийса дикъьала кийла шун, бераш!».
20.15 — «Саги закони».
20.45 — «ГIулакхий шекаре» яха телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Юльга» яха художественни фильм.

18 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зервас е дIаотта!».
9.05 — «Са доттагIа Зебо» яха фильм-концерт.
9.30 — «Гургалбетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гIуллакхдеш ва!».
11.00 — Буратино леладаь тамашийна хIамаш» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагIа сери.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Театральни спектакль. Симонов. «Современник» яхача Московски театра «Лопатина записка тIара» яха спектакль.
16.10 — «Кинонoкъахара клуб».
17.10 — «Моаршал хьона шира» яхача фильма-концерта премьера.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Илли-79».
19.20 — «Сийлахь-доккхача книжка довзьош». «Толамий бIаьсти». Советски пятилеткех дола дакъалгIа фильм.
20.20 — «Посещение» яхача и «Мир в зеркальце» яхача а телевизионни короткометражни художественни фильмий премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Неждановой улицагIа». Ннстеннча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Iилман-популярни фильмай программа.
9.30 — Автораша дIаеша советски а дезала дейнарча а поэтий стихаш.
10.00 — Дунен халкъашта юкъера бера шерага. «Самукъана поташ». Кьоначa музыкантий концерт.
11.00 — «БIаргагушдар — тешна хIанлар».
12.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.30 — «Дай-ноаной, шоана!».
13.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Ижсталь». Ленина цIерагIча Централни стадиона спорта Дворецера трансляци.
15.30 — Iилман техникан дакъера 1979 шера СССР Паччахьалкхен совгIата лауреаташ.
16.15 — «Са паччахьалкхен салте».
16.45 — Документальни фильм.
17.10 — «Дачники» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. ШоллагIа сери (ЧССР).
18.00 — «Театральни вIашагIкхетар».
19.25 — Концерт.
20.00 — «Бийса дикъьала кийла шун, бераш!».
20.15 — «Литературни эшарш».
21.00 — «Музеяшкен выставочни залашкен гIолла». Паччахьалкхен эрсий музей. 18-ча бIаьшерера скульптура.
21.40 — «Халачу сахьата» яха художественни фильм.

РАДИО

17 НОЯБРЬ

6.40 — Кох тIара оалхазараш леладераша шоай хоаш кхочачущу (нохчий меттала).
6.55 — Азараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.23 — «Кьонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
10.20 — «Лаьхиле» яха очерк (нохчий меттала).
11.00 — Концерт (эрсий меттала).
11.40 — «КIарцхал» яха сатирически радиожурнал (гIалгIай меттала).
16.00 — «Хьона, Даьхе, сайгечун догIа» (гIалгIай меттала).
16.30 — Студенташта дола концерт.

18 НОЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукхаеза эшараш» (эрсий меттала).
11.15 — КIирандийнахьара музыкальни программа (эрсий меттала).
16.00 — «Кьона тIехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
18.00 — «ЦIей сийлаш» (гIалгIай меттала).
19.30 — Илланца доттагIал дийцина дола концерт (нохчий меттала).

ХОАТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 8—13, Грозне 10—12 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къулбехьен-малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсача 0—5, дийнахьа 11—16 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктоххама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, пюаттен деношка

СФ05335. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6707.